ТЫЗЭКЪОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос адыга

1923-рэ илъэсым гъэтхапэм къыщегъэжьагъэу къыдэкIы

№ 131 (20894)

2015-рэ илъэс

ГЪУБДЖ

БЭДЗЭОГЪУМ и 21-рэ

къыхэтыутыгъэхэр ыкIи нэмыкI къэбархэр тисайт ижъугъотэщтых

WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Адыгеир дэгъукIэ къахэщыгъ

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан граждан обществэм хэхъоныгъэ ышIыным ыкIи цIыфхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм фэгъэзэгъэ Советэу УФ-м и Президент дэжь щызэхащагъэм хэтхэм мы мафэхэм аIукIагъ. Iофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, республикэм ипрокурор шъхьаIэу Василий Пословскэр, мыщ фэдэ Советэу Адыгеим и ЛIышъхьэ дэжь щызэхащагъэм итхьаматэу Анатолий Осокиныр.

Федеральнэ гупчэм къикIыгъэхэр мэфищырэ республикэм щыIагъэх, а уахътэм общественностым, хэбзэ къулыкъухэм ялIыкIохэм, цIыфхэм яфитыныгъэхэр къэзыухъумэхэрэм, Адыгеим щыпсэухэрэм аIукIагъэх, джащ фэдэу псэолъэ зэфэшъхьафхэм ащыIагъэх, ахэм IофшIэныр зэрашызэхащэрэр ауплъэкIугъ.

АР-м и ЛIышъхьэ къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, мэхьанэшхо зиIэ Iофтхьабзэхэр тишъолъыр щырагъэкIокIынхэр федеральнэ къулыкъухэм шэнышIу афэхъугъ. Къэралыгъом ипащэхэм къагъэуцурэ пшъэрылъхэр республикэм шIокI имыIэу егъэцакIэх, ащкIэ гумэкIыгъо е хэукъоныгъэ щыIэп, джащ фэдэу федеральнэ гупчэм къытIупщырэ ахъщэр зищыкIагъэм пэIуагъахьэ. Республикэм ипащэ хьакIэхэр зэрэщигъэгъозагъэхэмкIэ, мы аужырэ илъэсхэм Адыгеим псэолъэкIэ 300 фэдиз щашIыгъ, ахэм япчъагъэ джыри хагъэхъон гухэлъ щыI. Бюджетым хэхъоныгъэхэр иIэнхэр, экономикэр зыпкъ итыныр, цIыфхэм ящыIэкIэ-псэукIэ амал нахьышIу шIыгъэныр пшъэрылъ шъхьаIэу АР-м и ЛIышъхьэ къыгъэнэфагъэх. Санкциехэм ялъэхъан хэкIыпIэхэм уяусэн, ыпэкIэ улъыкIотэн зэрэфаер кIигъэтхъыгъ.

— ДэкIыгъо зэхэсыгъоу шъуиIагъэм зэфэхьысыжьэу фэхъущтхэр, ащ дакIоу зигъо IофшIэнэу щишъухъухьэхэрэр тэркIэ IэубытыпIэщтых. Ащ пай Адыгеим шъукъэкIонэу тыкъызкIышъолъэIугъэр, тадэжь шъукъызэреблэгъагъэмкIи тышъуфэраз. Къэралыгъом ипащэхэм пшъэрылъэу къытфашIыгъэхэр дгъэцэкIэнхэмкIэ гъогоу къыхэтхыгъэр тэрэзмэ шъуизэфэхьысыжьхэм къагъэлъэгъощт. Джащ фэдэу щыкIагъэу тиIэхэм тынаIэ атедгъэтыным, ахэр дэгъэзыжьыгъэнхэм Советым иIофшIэн зэрэфэIорышIэщтым сицыхьэ телъ, — къыIуагъ ТхьакIущынэ Аслъан къызэрэугъоигъэхэм закъыфигъазэзэ.

Граждан обществэм хэхъоныгъэ ышIыным ыкIи цIыфхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм имызакъоу, щыIэныгъэм инэмыкI лъэныкъохэмкIи Адыгеим иIофхэм язытет зэрэдэгъур, ащкIэ щысэ зытепхын шъолъырэу зэрэщытыр къыхигъэщыгъ Советым итхьаматэу, УФ-м и Президент иупчIэжьэгъоу Михаил Федотовым.

— Адыгеир тыгу рихьыгъ, мыщ цIыф шIагъохэр щэпсэух. Мыекъопэ культурэм тIэкIу шIагъэ нэIуасэ сызфэхъугъэр. Ижъырэ адыгэхэм ятарихъ, якультурэ фэгъэхьыгъэ къэгъэлъэгъонэу Эрмитажым къыщызэIуахыгъэм сеплъыныр синасып къыхьыгъ ыкIи ар шIукIэ сыгу къинэжьыгъ. Шъубзэ, шъуишэнзэхэтыкIэхэр, шъуиискусствэ къэшъоухъумэх, ар зымыуасэ щыIэп. Советым иIофшIэн зыкъыфэбгъэзэжьымэ, Адыгеим ичIыпIэ зэфэшъхьафхэр къэткIухьагъэх, экологием ылъэныкъокIэ гумэкIыгъо зыдэщыIэхэри ахэм ахэтыгъэх, ащ епхыгъэу унэшъо гъэнэфагъэхэр тшIыщтых. ГумэкIыгъо зимыIэ шъолъыр щыIэп, ау Адыгеим ар щынахь макI, — къыIуагъ М. Федотовым.

Нэужым Советым хэтэу гущыIэ зыштэгъэ Андрей Бабушкиным республикэм иуголовнэ-гъэцэкIэкIо системэ иIофшIэн зэрэзэхищэрэм уасэ фишIыгъ. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, мыщ епхыгъэ учреждениехэм яIофшIэн зэрифэшъуашэу зэхащэнымкIэ ахъщэ IэпыIэгъу ящыкIагъ, ау хьапсым дэсхэм зэрадэзекIохэрэм ыкIи яфитыныгъэхэр ухъумагъэхэ зэрэхъухэрэм ылъэныкъокIэ зи гумэкIыгъо щыIэп.

Лъэпкъ ыкIи дин зэгурыIоныгъэр гъэпытэгъэным, ащ дакIоу адыгабзэр къэухъумэгъэным ыкIи ащ хэхъоныгъэхэр ышIынхэм мэхьанэшхо зэряIэр пстэуми къыхагъэщыгъ.

— Къэралыгъо 55-мэ тилъэпкъэгъухэр ащэпсэух, ау Урысые закъор ары адыгэхэм абзэ зэрагъэшIэн, рытхэнхэ амал къязытырэр. Ар хэгъэкIи, мы IофыгъомкIэ IэкIыбым щыпсэурэ адыгэхэм зэрэтфэлъэкIэу IэпыIэгъу тафэхъу, ныдэлъфыбзэмкIэ къыдэкIыгъэ тхылъхэр, материалхэр афэтэгъэхьых, кIэлэегъаджэхэр афэтэгъакIох, — къыIуагъ ТхьакIущынэ Аслъан.

ЗичIыгужъ къэзыгъэзэжьы зышIоигъохэм яIофыгъуи зэхэсыгъом къыщаIэтыгъ. Советым хэтхэм къызэраIуагъэмкIэ, мыщкIэ Адыгеим къыратырэ квотэхэм ахэгъэхъогъэн фае.

— Заом ыпкъ къикIыкIэ Сирием щыпсэурэ адыгэхэм ащыщхэм ятарихъ чIыгу къагъэзэжьыгъ, ахэм зэрифэшъуашэу тапэгъокIыгъ, ящыкIэгъэ IэпыIэгъур ятэгъэгъоты. Джащ фэдэу илъэс пчъагъэкIэ узэкIэIэбэжьымэ тилъэпкъэгъухэр Косовэм къикIыжьыгъэх, ахэм апае къуаджэу Мэфэхьаблэ агъэпсыгъ, — къыIуагъ АР-м и ЛIышъхьэ.

Компаниеу «Киево-Жураки» зыфиIорэм Теуцожь районым къохэр зыщаIыгъхэ комплексэу щишIыгъэм епхыгъэ гумэкIыгъори зэIукIэгъум къыщаIэтыгъ. Фирмэр зыгъэпсыгъэу, сенаторэу Дэр Вячеслав къызэриIуагъэмкIэ, предприятиер ашIы зэхъум аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ шIыкIэхэр агъэфедэгъагъэх, ау ахэр непэрэ мафэм диштэжьыхэрэп. Ащ къыхэкIыкIэ, биопкъыгъохэр зэхэхыжьыгъэхэу, ахэм ачIыпIэ гъэфэбапIэхэр гъэфедэгъэнхэр нахь тэрэзэу ылъытагъ. Ащ ишIуагъэкIэ, мэIаеу къэурэр нахь макIэ хъущт. Советым хэтхэм мыщ дэжьым къызэрэхагъэщыгъэмкIэ, фирмэм ипащэхэм цIыфхэм нахьыбэрэ заIуагъэкIэн, гухэлъэу яIэхэм ахэр ащагъэгъозэнхэ фае, джащыгъум зэмызэгъыныгъэу азыфагу къитаджэрэм къыщыкIэщт.

КъумпIыл Мурат къызэриIуагъэмкIэ, къохэр зыщаIыгъ комплексым ишIын рагъэжьэным ыпэкIэ общественнэ едэIунхэр щыIагъэх, ашIэ ашIоигъор цIыфхэм агурагъэIуагъ.

— Мы Iофыгъом епхыгъэу сэ сшъхьэкIэ экологхэм пчъагъэрэ саIукIагъ. ТызэдэгущыIэным тыфэхьазыр, гумэкIыгъо зэрэщыIэри тыушъэфырэп, ау мы Iофыгъом политическэ нэшанэ етыгъэным дезгъаштэрэп, — къыIуагъ АР-м и Правительствэ и Тхьаматэ.

Психоневрологическэ унэ-интернатым щаIыгъхэм ягумэкIыгъо къыIэтыгъ Советым хэт Анита Соболевам.

— Мы учреждениер зэтегъэпсыхьагъ, ыкIоцIкIи къабзэ, чIэсхэр афапэх, агъашхэх. Ау хэбзэгъэуцугъэм къызэрэдилъытэу, мафэрэ ахэр тезекIухьанхэу къыращынхэ, къаратырэ пенсием ипроцент 25-р зэрэфаехэу агъэфедэн амал яIэн фае, — къыIуагъ социальнэ фитыныгъэхэмкIэ комиссием итхьаматэ.

Республикэм ихэбзэухъумэкIо къулыкъухэм яIофшIэн епхыгъэу зи дэо тхылъ къызэраIэкIэмыхьагъэр Советым хэтхэм ягуапэу къыхагъэщыгъ. АщкIэ Iофышхо зышIэрэ, цIыфхэм ягумэкIыгъохэр зэхэзыфырэ прокурорэу Василий Пословскэм фэрэзагъэх.

— Рэхьатэу, пэрыохъу щымыIэу Адыгеим Iоф щытшIагъ. ГумэкIыгъо къызпыкIырэ Iофыгъохэм шъхьэихыгъэу атегущыIэгъэным Адыгеим ипащэхэр фэхьазырых, япIорэр зэхашIэ, ащкIэ «тхьашъуегъэпсэу» ятэIо, — къыIуагъ М. Федотовым.

Iофтхьабзэм икIэух федеральнэ ыкIи шъолъыр къэбар жъугъэм иамалхэм ялIыкIохэр зыгъэгумэкIырэ упчIэхэр АР-м и ЛIышъхьэрэ Советым итхьаматэрэ афагъэзагъэх, игъэкIотыгъэ джэуапхэри агъотыгъэх.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэ и Указ

Адыгэ Республикэм ищытхъуцIэхэр афэгъэшъошэгъэным ехьылIагъ

Гъэсэныгъэм изегъэушъомбгъункIэ гъэхъагъэхэр зэряIэхэм ыкIи илъэсыбэ хъугъэу Iоф зэрашIэрэм афэшI щытхъуцIэу «**Адыгэ Республикэм народнэ гъэсэныгъэмкIэ изаслуженнэ IофышI**» зыфиIорэр афэгъэшъошэгъэнэу:

Кривенко Наталие Михаил ыпхъум — къалэу Мыекъуапэ игурыт еджапIэу N 28-м идиректор егъэджэн-пIуныгъэ IофымкIэ игуадзэ, химиемкIэ икIэлэегъаджэ;

Фесенко Надеждэ Василий ыпхъум — къэлэ гъэпсыкIэ зиIэ поселкэу Инэм игурыт еджапIэу N 6-м ублэпIэ классхэмкIэ икIэлэегъаджэ.

(ИкIэух я 2-рэ н. ит).

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэ и Указ

(ИкIэух).

Хабзэр къыдэлъытэгъэнымкIэ, цIыфхэм яфитыныгъэхэмрэ яфедэхэмрэ якъэухъумэнкIэ гъэхъагъэхэр зэриIэхэм фэшI щытхъуцIэу **«Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист»** зыфиIорэр **Пчыхьэлlыкъо Аюб Казбек ыкъом** — муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районым» инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэ.

ПсэолъэшIыным изегъэушъомбгъункIэ гъэхъагъэхэр зэряIэхэм фэшI щытхъуцIэу **«Адыгэ Республикэм изаслуженнэ псэолъэшI»** зыфиIорэр афэгъэшъошэгъэнэу:

Мешалкин Валерий Спиридон ыкъом — пшъэдэкIыжьэу ыхьырэмкIэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиIэ обществэу «АкваСтрой-Сервис» зыфиIорэм идиректор;

Гурьевских Сергей Владимир ыкъом — пшъэдэкIыжьэу ыхьырэмкIэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиIэ обществэу «Новострой» зыфиIорэм игъучIгъажъэ.

Экономикэм ылъэныкъокIэ гъэхъагъэхэр зэриIэхэм фэшI щытхъуцIэу **«Адыгэ Республикэм изаслуженнэ экономист»** зыфиIорэр **Къумыкъу Аминэт Хьасамбый ыпхъум** — Адыгэ Республикэм мэзхэмкIэ и ГъэIорышIапIэ бухгалтерскэ учетымкIэ ыкIи отчетностымкIэ иотдел ипащэ.

Адыгэ Республикэм икультурэрэ иискусствэрэ яIахьышхо зэрэхашIыхьэрэм фэшI щытхъуцIэу **«Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артист»** зыфиIорэр афэгъэшъошэгъэнэу:

Гъошъу Хъалид Аскэр ыкъом — къалэу Шъачэ культурэмкIэ имуниципальнэ бюджет учреждениеу «Лъэпкъ культурэхэмкIэ ПсышIопэ район гупчэу Мазлумян Крикор Саак ыкъом ыцIэ зыхьырэм» адыгэ культурэмкIэ и Гупчэ инароднэ ансамблэу «Одышъым» ихудожественнэ пащэ;

Емыж Нурбый Ибрахьимэ ыкъом — пшъэдэкIыжьэу ыхьырэмкIэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиIэ обществэу «Юг» зыфиIорэм музыкэмкIэ иIофышIэ.

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТХЬАКIУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 15, 2015-рэ илъэс
N 137

Сабыим имэхьанэ зэхашIэнэу...

Урысые Iофтхьабзэу «ЩыIэныгъэ къысэт» зыфиIорэм фэгъэхьыгъэ Iэнэ хъурае мы мафэхэм Мыекъуапэ щыкIуагъ. Ащ хэлэжьагъэх къэлэ клиническэ сымэджэщым перинатальнэ IэпыIэгъумкIэ врач шъхьаIэм игуадзэу Матыжъ Жаннэ, Мыекъопэ къэлэ клиническэ сымэджэщым иупчIэжьэгъу-диагностическэ поликлиникэ ипащэу Мэкъулэ Риммэ, мы Iэзапlэм иIофышIэхэр, нэмыкIхэри.

«ЩыIэныгъэ къысэт» зыфиIорэ Iофтхьабзэр бэдзэогъум и 9-м къыщегъэжьагъэу и 15-м нэс Адыгеим щыкIуагъ. Унагъом, кIэлэцIыкIум мэхьанэу яIэр, ахэр къаухъумэным ныбжьыкIэхэр фэгъэсэгъэнхэр, ным ышъо хэфэгъэ сабыир ымыгъэкIодыжьыным къыфэщэгъэныр мы Iофтхьабзэм ипшъэрылъхэм ащыщыгъ. Ным мэхьанэу иIэр ныбжьыкIэхэм агурыгъэIогъэныр, тэрэзэу егупшысагъэхэу а лъэбэкъур адзыным фэщэгъэнхэр Iофтхьабзэм изэхэщакIохэм ягухэлъыгъ.

Iофтхьабзэм къызэрэщаIуагъэмкIэ, мыщ фэдэ гумэкIыгъо щымыIэу, ныбжьыкIэхэм сабыим имэхьанэ къагурыIоу, ащ икъэгъэхъун фэхьазырынхэм пае еджапIэм къыщыублагъэу бгъэсэнхэ фае. КIэлэегъэджэ закъор арэп ар зипшъэрылъынэу щытыр, унагъори, ны-тыхэри мыщ хэлэжьэнхэ фае. Гурыт еджапIэхэм сабыим имэхьанэ къизыIотыкIырэ Iофтхьэбзэ гъэшIэгъонхэр ащызэхащэх. Ахэм яшIуагъэкIэ, ныбжьыкIэхэм лъэбэкъоу ашIырэм тэрэзэу егупшысэнхэм щэгугъых.

2010-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу ыпэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ Iофтхьабзэр Адыгеим щызэхащэ. 2011-рэ илъэсым медикэ-социальнэ гупчэу лъэрмыхь бзылъфыгъэхэу чIыпIэ къин ифагъэхэм IэпыIэгъу зыщафэхъухэрэр Адыгэ республикэ клиническэ перинатальнэ Гупчэм къыщызэIуахыгъ. Мыщ Iоф щызышIэрэ специалистхэм мамыку-гинекологхэр ягъусэу сабыеу ышъо хэфагъэр зыгъэкIодыжьын гухэлъ зиIэу къяуалIэхэрэм гущыIэгъу афэхъух.

2014-рэ илъэсым сабый зыгъэкIодыжьынэу фэе бзылъфыгъэ 630-мэ мыщ иIофышIэхэр адэгущыIагъэх, ахэм ащыщэу нэбгырэ 85-мэ гухэлъэу ашIыгъэр зэблахъужьыгъ. Мы илъэсэу тызыхэтым пыкIыгъэ мэзихым джащ фэдэу бзылъфыгъэ 262-мэ специалистхэр гущыIэгъу афэхъугъэх. Ащ ишIуагъэкIэ, нэбгырэ 33-мэ ягухэлъ зэблахъугъ ыкIи сабыеу ашъо хэфагъэр къагъэхъунэу тыраубытагъ. 2013-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 2015-м нэс Адыгеим сабый зыгъэкIодыжьыхэрэм япчъагъэ процент 16-кIэ нахь макIэ щыхъугъ. Iофтхьабзэу «ЩыIэныгъэ къысэт» зыфиIорэм къыдыхэлъытагъэу видеолекциехэр ныбжьыкIэхэм къафагъэлъэгъуагъэх. Iофтхьабзэр окIофэ ыпшъэкIэ зыцIэ къетIогъэ Гупчэм иIофышIэхэр бзылъфыгъэ 450-рэ фэдизмэ адэгущыIагъэх.

Ащ нэмыкIэу, «Псауныгъэм и Гупчэ» иIофышIэхэм Адыгэ къэралыгъо университетыр ягъусэу волонтерхэр агъэхьазырых. Ахэм еджэпIэ учреждениехэр къакIухьэх, псауныгъэм икъэухъумэн, унагъом мэхьанэу иIэр, ащ гумэкIыгъо илъымэ, идэгъэзыжьын афэгъэхьыгъэ гущыIэгъухэр ныбжьыкIэхэм адашIых, Iофтхьэбзэ гъэшIэгъонхэр афызэхащэх.

— Изакъоу къэнагъэу, IэпыIэгъу имыIэу, къехъулIагъэр зэкIэ ежь илажьэу къыщэхъу бзылъфыгъэу сабыир зыгъэкIодыжьы зышIоигъом, — еIо психологэу Елена Христич. — Ащ фэдэ гупшысэу яIэхэм апкъ къикIыкIэ, ашIэрэр икъу фэдизэу къагурымыIоу бзылъфыгъэхэм унэшъо мытэрэз ашIы. Тэ пшъэрылъэу тиIэр бзылъфыгъэу чIыпIэ къин ифагъэм сабыир ымыгъэкIодыжьыным пае хэкIыпIэу иIэхэр едгъэлъэгъуныр, ащ къэралыгъор IэпыIэгъу къызэрэфэхъущтыр гурыдгъэIоныр, гъогу занкIэ къыхихынышъ, сабыир къыгъэнэжьыным къыфэтщэныр ары.

Бзылъфыгъэр зэпкъаджэ зыхъукIэ, гухэлъэу зыфигъэуцужьыгъагъэхэр щыгъэзыягъэ зэрэхъущтхэр къыгурэIо ыкIи ахэр сабыир ыгъэкIодыжьынымкIэ ушъхьагъоу къэуцухэрэм ащыщых. Унагъом зэгурыIоныгъэ имылъэу, ахъщэр зэрафимыкъурэр, сабыир къафэхъумэ, ищыкIагъэр икъу фэдизэу рамыгъэгъотышъунэу къызэрашIошIырэри ушъхьагъухэм ащыщ. Мыщ фэдэ ыкIи нэмыкI гумэкIыгъо зиIэхэм специалистхэр IэпыIэгъу афэхъух, ным сабыир къызэригъэнэжьыщтым яшъыпкъэу пылъых.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

КIэлэцIыкIухэм япсаунығъэ зэрагъэпытэрэ, зызэрагъэпсэфырэ ШIыкIэм ия 16-рэ пункт зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм ехьылIагъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешIы:**

1. КIэлэцIыкIухэм япсаунығъэ зэрагъэпытэрэ, зызэрагъэпсэфырэ ШIыкIэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2010-рэ илъэсым гъэтхапэм и 31-м ышIыгъэ унашъоу N 50-р зытетэу «КIэлэцIыкIухэм языгъэпсэфынкIэ ыкIи япсаунығъэ гъэпытэгъэнымкIэ амалэу зэрахьэхэрэм яхьылIагъ» зыфиIорэмкIэ аухэсыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2010, N 3, 6, 11; 2011, N 5; 2012, N 5, 11; 2013, N 12; 2014, N 6, 10; 2015, N 6) ия 16-рэ пункт мыщ фэдэ зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэу:

1) я 4-рэ подпунктыр мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«4) унагъом ис нэбгырэ пчъагъэр зыфэдизыр къэзыушыхьатырэ справкэр;»;

2) я 7-рэ подпунктым кIуачIэ имыIэжьэу лъытэгъэнэу.

2. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КЪУМПIЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 16, 2015-рэ илъэс
N 162

Апэрэу зэхащагъ

Гъогу хъызмэтым иIофышIэхэм язэнэкъокъоу «Исэнэхьаткlэ анахь дэгъу» зыфиIорэр апэрэу Мыекъуапэ щыкIуагъ. Адыгеим ыкIи Краснодар краим ягъогушIхэр зэIукIэгъум хэлэжьагъэх.

Федеральнэ гъогу агентствэу «Росавтодорыр» Iофтхьабзэм кIэщакIо фэхъугъ.

ГъогушIхэм ялIыкIо 28-рэ зэнэкъокъугъ. ЗэIукIэгъухэм яухьазырыныгъэ къащызыгъэлъэгъуагъэхэм анибжьыкIэ гъунапкъэ яIагъэп. Сэнаущыгъэу ахэлъыр нахьышIоу къызэIузыхыщтыр язэрэмыгъашIэу хъызмэтшIапIэм зы илъэсым нахь мымакIэу щылэжьагъэхэр зэнэкъокъугъэх.

ГъогурыкIоным ишапхъэхэм хэшIыкIэу афыряIэр апэрэ едзыгъом къыщагъэлъэгъуагъ. Гъогу шъхьашъор зэщиз шIыгъэнымкIэ, псэолъэпхъэ зэфэшъхьафхэр зыгъэкощырэ техникэр гъэIорышIэгъэнымкIэ, экскаваторым иамалхэр гъэфедэгъэнхэмкIэ, фэшъхьафхэмкIи яIэпэIэсэныгъэ ауплъэкIугъ.

Фидаил Фатхулиныр Мыекъуапэ ия 3-рэ гъогушI ыкIи гъэцэкIэжьын гъэIорышIапIэм иIофышI. Илъэс 38-рэ хъугъэу исэнэхьат рэлажьэ, зэнэкъокъур шIогъэшIэгъон. Баскетбол Iэгуаор техникэу ыгъэIорышIэрэмкIэ зыIэкIимыгъэкIэу хъагъэм зэрэридзагъэм ыгъэгушхуагъ.

ЗэхэщакIохэм зэфэхьысыжьхэр ашIыщтых, хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр къыдэзыхыгъэхэр Къыблэм изэнэкъокъоу къалэу Азов щыкIощтым хэлэжьэщтых.

БОРЭКЪО Фатим.

ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ ИКЪЭБАРХЭР

Лъэlу тхылъ 1384-рэ аIахыгъ

Тызхэт илъэсым ижъоныгъуакIэ икъихьагъум къыщыублагъэу ПенсиехэмкIэ фондым и Къутамэу Адыгэ Республикэм щыIэм ичIыпIэ къулыкъухэм ны мылъкум щыщ зэтыгъо ахъщэ Iахь ятыгъэным ехьылIэгъэ лъэIу тхылъ 1384-рэ цIыфхэм аIахыгъ. ЗэкIэмкIи ахэм апэIуагъэхьащтыр сомэ 27441476, 02-рэ.

Шъугу къэтэгъэкIыжьы ны мылъку ятыгъэным ифитыныгъэ зиIэхэм ащ щыщ зэтыгъоу сомэ мин 20 ятыгъэным ехьылIэгъэ закон мэлылъфэгъум и 20-м зэраштагъэр. ЕтIани къэIогъэн фае ащ фэдэ фитыныгъэ зиIэхэм тызхэт илъэсым итыгъэгъазэ и 31-м нэсыфэкIэ джыри къахэхъожьын зэрилъэкIыщтыр. Зигугъу къэтшIырэ Iофыгъом ехьылIэгъэ лъэIу тхылъыр атын алъэкIыщт къихьащт илъэсым игъэтхапэ и 31-м нэсыфэкIэ.

Зэтыгъо ахъщэ тын ятыгъэныр къызыфагъэфедэн алъэкIыщт Урысые Федерацием ишъолъыр щыпсэурэ унагъохэу ны мылъкум ехьылIэгъэ сертификатымкIэ фитыныгъэ зиIэхэм е 2015-рэ илъэсым итыгъэгъазэ и 31-м ехъулIэу сертификат ятыгъэным ифитыныгъэ зиIэ хъущтхэу ны мылъкур зытелъытэгъэ Iофыгъо шъхьаIэхэм апэIузымыгъэхьагъэхэм.

ЛъэIу тхылъым иптхэнхэ фае СНИЛС-м иномер, джащ фэдэу ны мылъкум ехьылIэгъэ сертификатым исериерэ иномеррэ. ЛъэIу тхылъыр япты зыхъукIэ зыдэпIыгъынхэ фае узщыщыр нафэ къэзышIырэ документыр ыкIи мэзитIу пIалъэм шIомыкIэу сомэ мин 20-р зэтыгъокIэ зэрагъэхьащт счетыр къызэрэзэIупхыгъэмрэ ащ иреквизитхэмрэ къэзыушыхьатыхэрэ документыр. А ахъщэр мафэ къэс ящыкIагъэу щыт Iофыгъохэм апэIуагъэхьан алъэкIыщт.

Программэм игъэфедэн зыфежьагъэхэм къыщыублагъэу Адыгеим сертификат 21698-рэ щаратыгъ.

ПенсиехэмкIэ фондым и Къутамэу Адыгэ Республикэм щыIэм ипресс-къулыкъу

ХЫНЫГЪУ-2015-рэ

РайонымкIэ щысэтехыпIэх

Теуцожь районымкIэ хыныгъошхор анахь зыщагъэпсынкIэхэрэр, IофшIэнхэр щысэтехыпIэу, зэкIэлъыкIоу зыщызэшIуахыхэрэр Джэджэхьаблэ дэт хъызмэтшIапIэу «Синдика-Агро» зыфиIоу Кушъу Рэмэзан зипащэр ары.

Ащ хьэ гектар 342-у щагъэбэгъуагъэр зэкIэмэ апэу ыкIи кIэзыгъэ фамышIэу Iуахыжьи, гектар пэпчъ центнер 60,8-рэ къырахыгъ, ялэжьыгъэ тонн минитIум ехъур Шытхьэлэ районымкIэ селоу Великовечнэм гъэтIылъыпIэу щыряIэхэм ачIалъхьагъ.

Коцым икъэIожьыни игъом фежьагъэхэу IофшIэнхэр агъэпсынкIэх. Гектар 1538-у яIэм щыщэу 700 фэдизыр къаIожьыгъах. Гектар пэпчъ гурытымкIэ къырагъэтырэр центнер 50-м шIокIы. Комбайнерхэу ЛIыунэе Рэщыдэ, Хьаткъо Хьазрэт, Андрей Косаревым къэуцу ямылэу пчыхьэ мэзахэ хъоу, осэпсыр къехыныр регъэжьэфэ Iоф ашIэ. Ахэм къаIожьыгъэ коц тонн 3500-р Джэджэхьаблэ щагъэпсыгъэ гъэтIылъыпIэшхохэм ачIатэкъогъах. Ащ фэдиз лэжьыгъэр псынкIэу, комбайнэхэр зы такикъи хьаулыеу къызэрамыгъажэхэу къакIэзыщыгъэхэ, хьамэм къезыгъэолIэгъэхэ трактористхэм, шоферхэм ящытхъу пIоныр яфэшъуаш.

Пстэуми апэу ыцIэ къетIо тшIоигъу IэпэIэсэныгъэшхо зиIэ механизаторэу, ыныбжь емылъытыгъэу, непэ къызнэсыгъэм щысэтехыпIэу Iоф зышIэрэ ЛIыбзыу Аслъан. Ащ итракторэу «Беларусым» гъэлъэгъэ прицепышхор пышIагъэу лэжьыгъэр комбайнэхэм къакIещы, зэкIогъум тонн 12 — 13 зэрищэзэ мафэ къэс гъогогъу 12 — 13 хьамэм лэжьыгъэр къырегъэуалIэ. Ар ящысэтехыпI иIофшIэгъухэм. Хьамэм ипащэу Хьэшхъуанэкъо Аслъан къыщытхъугъ Къунчыкъохьаблэ къикIыхэрэ кIэлэеджэкIо хъупхъэхэу Iоф зэригъашIэхэрэ Шэуджэн Азмэт, Хьажэукъо Айдэмыр, ХъокIо Расул, ЗекIогъу Азмэт, ЛъэпцIэрышэ Анвар.

Анахь къыхэдгъэщмэ тшIоигъор коцыр дэгъоу, псынкIэу зэрэIуахыжьырэм имызакъоу, хыныгъошхом хэхьэрэ IофшIэнхэр зэкIэлъыкIоу зэрэзэшIуахыхэрэр ары. Комбайнэхэм уарзэр къаупкIатэзэ къыхатэкъожьы. Непэ ахэр зэрыкIыжьыгъэ хьасэм неущ диск онтэгъухэр зыпышIэгъэхэ тракторхэр къехьэх, хыпкъхэм ячIышъхьашъо зэхаупкIатэ. Уарзэу хатэкъуагъэри чIыгъэшIу папкIэ мэхъужьы.

ХъызмэтшIапIэм иагроном шъхьаIэу Тыгъужъ Нурбый мы IофымкIэ агротехникэ пэрытэу щыIэр иIофшIэгъухэм дэх имыIэу арегъэгъэцакIэ, къихьащт илъэсым игъэбэжъу непэ лъэпсэ пытэ фэшIыгъэным епхыгъэ Iофыгъохэр зэшIуахых. Ащ фэшIыхьат лэжьыгъэр зытырахыжьыгъэ гектар 536-рэ мафэ зытфыхым куоу зэражъожьыгъахэр.

Хыпкъхэм яжъожьын фэгъэзэгъэ тракторитфымэ чэщи мафи ямылэу губгъор къызэпагъэджэжьзэ Iоф ашIэ. ЩысэтехыпIэу зипшъэрылъхэр зыгъэцакIэхэу зигугъу къытфашIыгъэхэм ащыщых Къэзэнэ Рэмэзанэ, ЛъэпцIэрышэ Алый, Владимир Шаповаловыр, Александр Литвиновыр, нэмыкIхэри.

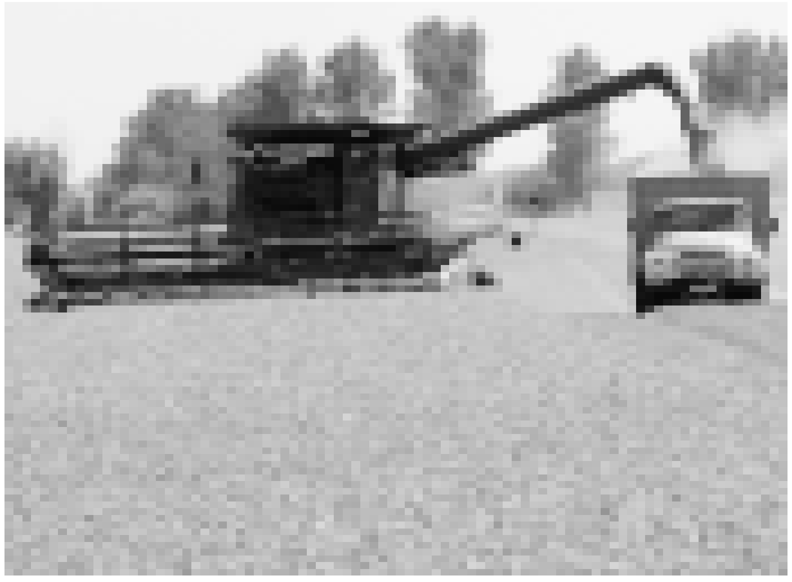

Хыныгъор сыдэущтэу кIора?

А упчIэм иджэуап зэдгъашIэ тшIоигъоу бэмышIэу (бэдзэогъум и 9-м) тащыIагъ Теуцожь районым иIахьзэхэлъ ыкIи фермер хъызмэтшIэпIэ заулэхэм япащэхэм заIудгъэкIагъ, хыныгъошхор гъэпсынкIэгъэнымкIэ, кIэзыгъэ фэмыхъоу коцыр анахь охътэшIухэм угъоижьыгъэнымкIэ къадэхъурэм зыщыдгъэгъозагъ.

Апэ тыздэхьагъэр Къунчыкъохьабл. Мыщ щэпсэу Джэджэхьэблэ чIыпIэ коимкIэ анахь чIыгубэ (гектар 286-рэ) зыгъэлэжьэрэ фермер хъупхъэу МэщIэкъо Мыхьамодэ. Ащ щыщэу коцэу Iуихыжьынэу иIэр гектари 140-рэ. Пчэдыжьым сыхьатыр 8-хэм адэжь тынэсыгъэти, мэкъумэщышIэр зипэщэ IофшIапIэу «СуандэкIэ» зэджагъэм иуцупIэ тылъхагъ. ТыдэкIи кIым-сым. Комбайнэу «Дон-1500-р» хыныгъом зэрэхэлэжьагъэр нэрылъэгъоу щыт. Хыпкъэу къызэхэкIыжьыгъэри пэчыжьэп.

Ядэжьи тыIухьагъ, ау пчэдыжьыпэ рэхьатым унагъор тымыгъэбырсырэу, етIанэ Махьмудэ зыIудгъэкIэнэу итхъухьи, районымкIэ анахь фермер бэлахьхэр зыщыпсэурэ Гъобэкъуае зедгъэхьыгъ. ЧIыпIэ коим ипащэ ипшъэрылъхэр зыгъэцэкIэрэ Шъхьэлэхъо Арамбый зыIудгъэкIагъ. Ащ къытфипчъыгъэх фермерэу яIэхэр: Шъхьэлэхъо Мэдин, СтIашъу Аслъан, Уджыхъу Кемал, Уджыхъу Борис, Теуцожь Хьазрэт, Хъут Рим. НэбгыритIу — ГъукIэлI Заубыйрэ Теуцожь Аслъанрэ цумпэм илэжьын зэрэпылъхэри къытиIуагъ.

— ТэшIэ зигугъу къытфэпшIыгъэ фермерхэм илъэс къэс коцыри, натрыфыри, тыгъэгъазэри зэрагъэбагъорэр, мыгъи ялэжьыгъэхэр зэрэдахэхэр. Адэ хэта коцым иIухыжьын фежьагъэр, гектар тхьапша къаIожьыгъахэр, сыд фэдиза къырахыжьырэр, хэта апэ итхэр? — ащ теупчIыгъ.

— Хыныгъом фежьэгъэ закъор СтIашъу Аслъан. Ащ коц гектар 35-рэ иIагъэти, Iуихыжьи, гектар пэпчъ центнер 50 къыригъэтыгъ. НэмыкIхэм джыри аублагъэп. Комбайнэ зиIэ закъор Шъхьэлэхъо Мэдин. Адрэхэм яIэп, агъотырэп. ЗэпстэумкIи тичIыпIэ койкIэ гектар миным ехъу щыIуахыжьынэу ары, — къытиIуагъ Арамбый.

— Адэ сыд афэшъушIэн шъулъэкIырэр?

— Тэ тыамалынчъ, тиIэ щыIэп. Ежьхэр мэгуIэх, къачъыхьэ. АлэжьыгъэрIуахыжьынэу тэгугъэ, — джэуапыр кIэкIыгъэ.

Ащ ыуж механизированнэ хьамэу чылэм дэтым тыщыIагъ. Тлъэгъугъэ ар зэрагъэкъабзэрэр. Хьамэм ипащэу Шъхьэлэхъо Сэфэрбый къытфиIотагъ фермерхэм якоц иIухыжьыгъо зэрэхъугъэр, ялэжьыгъэ гъэтIылъыпIэхэр зэрагъэхьазырыгъэхэр, ау лэжьыгъэ шъхьаIэр къызэраIожьыщтхэ комбайнэхэр зэрамыгъотыхэрэр.

Тэри мыщ дэжьым фермерхэм ащыщхэм телефонкIэ тадэгущыIагъ, шъыпкъэр зэдгъэшIагъэ. «Сэ, Рэмэзан, коц гектари 140-рэ сиI, — къытиIуагъ тинэIосэ Уджыхъу Кемал. — Мылъкушхо тедгъэкIуадэзэ къэдгъэкIыгъэ, дгъэбэгъогъэ коцым игъо хъугъэшъ, зэрэIутхыжьын дгъотырэп. Джы Лэбапэ районым сит. Чэщырэ тычъыежьырэп...»

Фермерэу Шъхьэлэхъо Мэдини тыдэгущыIагъ. Ащ комбайнэу «Лаверда» зыфаIорэм фэдэ иI. КъытиIуагъ икоц гектари 140-м икъэIожьын зэримыгъэгужъощтыр.

Уджыхъу Борисэ анахь фермер чанхэм ащыщ, ау коц гектари 175-у иIэм иугъоижьын фежьагъэгоп.

Гъобэкъуае къэтIкIухьэзэ, тымышIахэу фермерэу Теуцожь Хьазрэт нэIуасэ тыфэхъугъ. ИпчъэIупэ зэгъэфагъэ техникэу Iумытыжь щыIэп. КъызэрэтиIуагъэмкIэ, зыщыкIэжьырэ закъор комбайн. ИлъэсипшI хъугъэ чIыгулэжьыным зыпылъыр. Непэ чIыгоу ыгъэлажьэрэр гектар 340-рэ. Ащ щыщэу коцыр гектар 60, адрэр тыгъэгъаз. Лэжьыгъэшхор фыIузыхыжьыщт комбайнэм езэгъыгъахэу ежэу щысыгъ.

Къутырэу Петровми тыщыIагъ. Ащ дэт фирмэу «Шанс» зыфиIорэм ипащэу Уджыхъу Юсыф къызэрэтиIуагъэмкIэ, коц гектар 300-у иIэм иIухыжьын джыри фежьагъэп. Ихьамэ зэтегъэпсыхьагъэу тызтехьагъэри, хьамбархэри лэжьыгъэм иштэн фэхьазырых. Илъэс къэс лэжьыгъэм иугъоижьын апэ фежьэщтыгъэхэм ыкIи зиухыщтыгъэхэм ащыщыгъэти, къехъулIагъэм тыкIэупчIагъ.

— Зэзэгъыныгъэ зыдэсшIыгъэхэм, комбайнэхэр къысфэзыгъэкIощтыгъэхэм мыгъэ сагъэпцIагъ, — еIо Юсыф. — Якомбайнэхэр Ставропольем агъэкIуагъэх. Ау гукIодыгъо щыIэп. Мары КощхьаблэкъикIыгъэ кIэлэхэр къыздеIэщтых. ТхьамафэкIэ Iофыр гъунэм фэтфынэу тэгугъэ.

— Коц гектар 400 тиI, — еIо Кощхьаблэ къикIыгъэ Туарэ Бислъан. — «Акорс» зыфаIорэм фэдэу комбайнитIумэ мафэ къэс гектар 40 — 50-м нэсэу коцыр къаIожьы. Арышъ, тилэжьыгъэ зэрэIутхыжьэу Юсыф тикомбайнэхэр къыфэдгъэкIощтых.

А мафэу ахэр къызыткIухьагъэм къыкIэлъыкIуагъэхэр шэмбэт-тхьаумафэхэти, ощхи къещхэу къыхэкIыгъэти, мэфищ тедгъашIи, блыпэ мафэм (бэдзэогъум и 13-м) районым мэкъу-мэщымкIэ игъэIорышIапIэ тыкIуагъ ыкIи ыпшъэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ фермерхэу комбайнэ зымыгъотхэу, чIыпIэ зэжъу ифагъэхэм яIофхэм зэхъокIыныгъэу афэхъугъэр къедгъэIотагъ районым ифермерхэм япащэу Блэгъожъ Налбый.

Сводкэм зэритымкIэ, бэдзэогъум и 13-м ехъулIэу районым иIэ коц гектар 8019-м щыщэу къаIожьыгъэр 2782-рэ. Гектарым гурытымкIэ къырахырэр центнер 49,7-рэ. ГъэрекIо ар зыфэдизыгъэр 36,9-рэ. Пэрытныгъэр районым щызыIыгъыр Пэнэжьыкъуае дэт хъызмэтшIапIэу «Адыгейское» зыфиIорэр ары. Мыщ коц гектар 1453-у яIэм щыщэу гектари 102,8-рэ къыщаIожьыгъах. Гектар телъытэу центнер 55,1-рэ къырахыжьы. Хьамбархэм тонн мини 6 фэдиз аратэкъожьыгъах. Ащ фэдэ лэжьыгъэшхо Пэнэжьыкъуае къыщахыжьэу къыхэкIыгъэп. Джэджэхьаблэ дэт фирмэу «Синдика-Агро» зыфиIорэм (ипащэр Кушъу Рэмэзан) коц гектар 560-рэ щыIуахыжьыгъах. Ар къаIожьынэу щытым зыщыщ. Гектар пэпчъ центнер 50 фэдиз къырагъэты. Джащ фэдэу хыныгъор ащагъэпсынкIэ ЦIыкIу Олыгъэйрэ АбытIэ Аслъанрэ зипэщэ фирмэхэми.

Фермерхэм Iуахыжьынэу щытыр коц гектар 2009-рэ, къаIожьыгъэр гектар 407-рэ ныIэп. Жъажъэу Iоныгъор макIо. Ар къызхэкIырэр лэжьыгъэр зэрэIуахыжьын комбайнэ зэрамыгъотырэр ары. Джары фермер хъызмэтшIапIэхэр къызытэкIухьэхэм щыкIагъэу ятлъэгъулагъэхэм, тызыщагъэгъозагъэхэм къариIуалIэрэр зэдгъэшIэнэу районым ифермерхэм япащэу Блэгъожъ Налбый зызкIыфэдгъэзагъэр.

— КъызфэпIуагъэр зэкIэ тэрэз, — еIо ащ. — Непэ къызнэсыгъэм якоц хьасэхэм азытфан ныIэп тифермерхэм Iуахыжьыгъэр. Ащ тэри, ежьхэри тегъэгумэкIы. Ау мы мафэ зэкIэлъыкIохэм а къэпщэгъугъэхэм зэхъокIыныгъэхэр афэхъугъэх, джыри афэхъущтых. Къедгъэжьэн МэщIэкъо Мыхьамодэ. Ар анахь фермер чанхэм, чIыгулэжь бэлахьхэм ащыщ. Джа зигугъу къэпшIыгъэ комбайнэу «Дон-1500-р» ыщэфыгъакI, хыныгъоми апэу фежьагъ, гектар 20 Iуихыжьыгъах. Ау дэир комбайнэр зыплъыкIэ, Iоф ышIэрэп, зышIыжьыни дгъотырэп. Джаущтэу цIыкIуцIыкIоу Iоф регъашIэ. Шъхьэлэхъо Мэдинэ уфэгумэкIынэу щытэп, и «ЛавердэкIэ» икоц Iуихыжьыщт, зиухыкIэ, икъоджэгъухэм адеIэщт. Теуцожь Хьазрэти къызэриIуагъэу, комбайнэ къыфэкIогъах. Уджыхъу Борисэ хэти зыкъыщыригъэнэщтэп. Джа узыщэIэм ыуж комбайнитIу къыгъотыгъ, зыр хьасэм хэхьэгъах, адрэри къэсыщт, ыпкIи аратыгъах. СтIашъу Аслъан икоц зэрэIуихыжьыгъахэр ошIэ. Анахь зиIоф хьылъэр Уджыхъу Кемал. Мэфищ хъугъэшъ мэлъыхъо, комбайнэ ыгъотырэп. Ау ари гум итынэщтэп. Фирмэу «Адыгейскэм» комбайнэ 11-мэ Iоф щашIэ, непэ-неущэу хыныгъор щаухыщт. Ащ лъыпытэу комбайнэ зытIу Кемал фэдгъэкIощт. Арышъ, тифермерхэми шIэхэу коцым иугъоижьын къаухыщт. ДжырэкIэ Iутхыжьыгъэ гектар 400-м ехъум изы гектар центнер 44-рэ къеты. А пчъагъэр центнер 50-ми нэсынэу тэгугъэ.

Мы тхыгъэр къызытIэкIахьэм ыуж охътэ бэкIае тешIагъ, арышъ, пчъагъэхэм зэхъокIыныгъэ афэхъугъ. Районым щыIуахыжьынэу щыт лэжьыгъэр ипроцент 65,8-рэ непэ ехъулIэу угъоижьыгъэр.

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр НЭХЭЕ Рэмэзан.

Тыркуем къыщыдэкIыгъ

Зэчый инкIэ Тхьэр къызэтагъэу, илъэс 60-м къехъугъэу Адыгэ литературэм хьалэлэу щылэжьэрэ тхэкIошхоу МэщбэшIэ Исхьакъ иусэ тхылъхэр, поэмэхэр, повестьхэр, романхэр, итарихъ роман инхэм ащыщхэр адыгэ ыкIи урыс тхылъеджэхэм ямызакъоу, IэкIыб къэралыгъо зэфэшъхьафхэм арыс цIыф лъэпкъхэм — инджылызхэм, французхэм, испанхэм, полякхэм, чеххэм, монголхэм, словакхэм, венгрэхэм, болгархэм анэсыгъэх, ахэм абзэкIэ зэрадзэкIыгъэх.

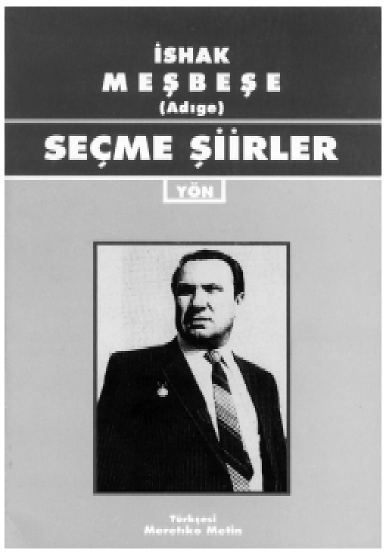

МэщбэшIэ Исхьакъ иусэхэу тыркубзэкIэ зэдзэкIыгъэхэр къызыдэхьагъэр.

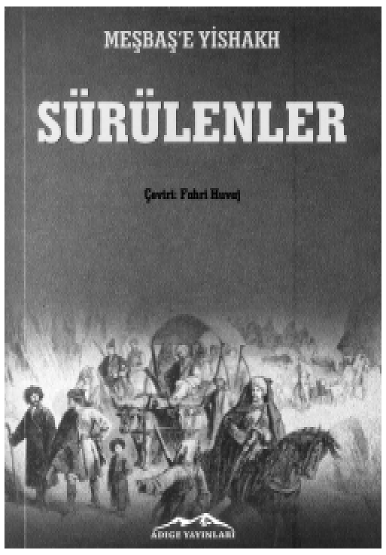

МэщбэшIэ Исхьакъ итарихъ романэу «Рафыгъэхэр» зыфиIоу тыркубзэкIэ къыдэкIыгъэр.

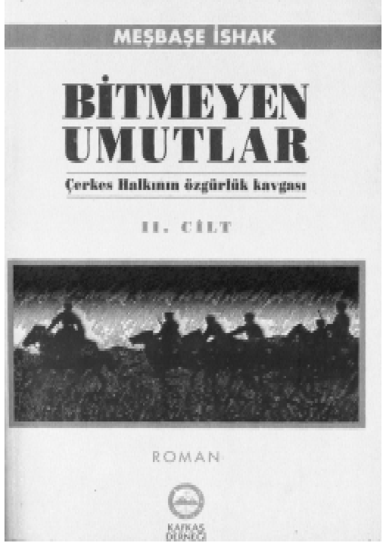

МэщбэшIэ Исхьакъ итарихъ романэу «Мыжъошъхьал» зыфиIоу тыркубзэкIэ къыдэкIыгъэр.

«Бзыикъо зау», **«Мыжъошъхьал»** зыцIэ романхэр арапыбзэкIи, тыркубзэкIи (Енэмыкъо Мэулид ихьатыркIэ) зэрадзэкIыгъэх. **«ХэшыпыкIыгъэ усэхэр»** Мэрэтыкъо Метин зэридзэкIыгъ, Голландием щэпсэу, тыркубзэкIэ къыхаутыгъ.

МэщбэшIэ Исхьакъ ироманыкIэу «Рафыгъэхэр» зыфиIорэр (Хъуажъ Фахьри тыркубзэкIэ зэридзэкIыгъэр) Тыркуем пчъагъэмкIэ зы мин хъоу бэмышIэу къыщыдэкIыгъ. Тарихъ лъапсэ зиIэ тхыгъэр тарихъ сурэттехыгъэхэмкIэ бай.

ИмылажьэкIэ зэтечыгъэ-зэбгырычыгъэ хъугъэ адыгэ лъэпкъым инахьыбэр хымэ IэкIыб къэралыгъохэм арыпхъыхьагъэу мэпсэу. Ахэм ащыщыбэм уцупIэ-псэупIэ Тыркуер афэхъугъ. Хымэ чIыгум уисыныр, уимылъэпкъ ухэсыныр, уимыхэгъэгу ущыпсэуныр къинми псынкIэми боу дэгъоу ахэм ашIагъ. Ау Тхьэм къыптырилъхьэрэр пщэчын фаети, ащыIагъ. Убзэ, уилъфыпIэ, уихэку, уи Хэгъэгу, ным ибыдзыщэ афэдэ хъун зэрэщымыIэр ахэм бэшIагъэу аушэтыгъ. ИкIыжьыгъагъэхэм (рафыгъагъэхэм) лIэужъ пчъагъэу къатекIыжьыгъэхэми сыдигъуи ягууз-лыузыр хэкужъыр ары, яплъэпIэ-гугъапIэр Адыгеир ары.

Илъэсыбэм къыкIоцI «хэхэсыцIэр» зиIэ хъугъэхэ адыгэхэр бзэмылу-дымылыгъэх, сыд акIэхэмыкIыгъ, амыщэчыгъ. АхэмкIэ, рафыгъэхэмкIэ, шIум имэкъэгъэлу хъугъэхэр МэщбашIэм иусэхэр, ироманхэр, итарихъ произведениехэр ары. Яамал къызэрихьэу, апэдэдэ хэкум къэкIон насып зиIагъэхэм яшIуагъэкIэ, титхакIохэм ятхылъхэр зыIэкIагъэхьагъэх, сыд ишIыкIэми, еджэн амали зэрагъэгъоти, уием фэдэ хъун щыIэпти, адыгэ тхылъхэм, зым адрэм ритыжьымэ, фиIотэжьызэ, етIупщыгъэу яджэщтыгъэх. МэщбэшIэ Исхьакъ иусэхэр зэрагъашIэщтыгъэх езбырэу, ироманхэми лъэпкъым къырыкIуагъэр къызэращыIотагъэр къафэнэфагъ, джащыгъум, псынкIэу зэдзэкIыгъэнхэ фаехэу алъытагъ. Щэч хэлъэп, адыгэ лъэпкъ тхэкIошхоу МэщбашIэм иусэхэм, итарихъ романхэм, адыгэлъ пкIэтмэ, зыкъызэрэуагъэпхъотэщтым. Адыгэ тхакIохэу IэкIыб къэралыгъом къыщыхъугъэхэу, щыпсэугъэхэу Енэмыкъо Мэулид, Мэрэтыкъо Метин, Хъуажъ Фахьри Iофышхо ашIагъ ыкIи зэшIуахыгъ, адыгэ тарихъ тхылъхэр тыркубзэм рагъэкIугъэх, тхэкIо цIэрыIоу МэщбэшIэ Исхьакъ итворчествэ нахь пэблагъэ хъугъэх, ядыгэгу нахь къызэкIагъэблэжьыгъ, тхылъхэми осэшхо афашIыгъ.

ТИГУМЭКIХЭР

ЧIыопсым изэтетныгъэ — цIыфхэм тигупсэфыныгъ

ЧIыопсым жьыкъэщэ зэщиз-зэтетэу иIэм цIыфым игъашIи, илъэкIи бэкIэ ялъытыгъ ыкIи япхыгъэ шъыпкъ.
Ар къыдэтлъытэзэ, тичIыопс зэрар езыхэу, зыгъэсымэджэрэ лъэныкъохэм сыдигъуи ягугъу къэтэшIы.

Уегупшысэмэ, ным ычIыпIэу цIыфы пэпчъ тиIэр тилъфыпIэ чIыпI, тичIыгу дах ары. ЧIыгур ары тиуни, тибгъагъ, тихати, тичъыги, тиIофшIапIи — тиIэ щыIэмэ, тилъэпэрыкIо лъэужи зыкIышъо тетхэр. ЧIыгур — лъапсэ, псэпэлъыт тэркIэ. Ащ къыщымыкIырэ тшхырэп, ащ къыхэмычъырэ пси тешъорэп.

ЧIыгур — Ны. Ным къытфишIэгъэ пстэури тщымыгъупшэу тедэхэшIэныр, тыфэсакъыныр, тыухъумэныр ыкIи тешIушIэныр типшъэрылъ инэу тапашъхьэ ит цIыфхэм.

Ау тыфэсакъа, тэухъума, гукIэгъу фэтэшIа ны папкIэу ЧIыгум? КъэсэшIэжьы тисабыигъом нахьыжъхэм Iофы зырагъэшIэу чIыгум гъунэ зэрэлъафыщтыгъэр, ар зэрагъэлъапIэщтыгъэр ыкIи зэрэщыгушхукIыщтыгъэхэр. ГъашIэ къэзыгъэшIагъэу, гъашIэ зылъэгъугъэхэм чIыгум шъхьащэ фашIыщтыгъ; губзыгъэхэм лъапсэм икъежьапIэр (ар зыхэлъыр) чIыгур арэу зэрэщытыр къагурыIощтыгъ, зыкIи ащыгъупшэщтыгъэп. Сабый кIогъакIэр дунаир къызэрэфабэу ашIоIофэу чIыгум лъэпцIэ цIыкIоу щагъакIощтыгъ; кIуачIэ ыгъотынэу, щэIагъэ, лIыгъэ хэлъынэу, илIакъокIэ, илъэпкъкIэ, инидэлъф шэн-хабзэхэр кIэзынчъэу пкъырыхьанхэу, лъэпытэ хъунэу фэлъаIощтыгъэх, «лъэтегъэуцоми» ар щагъэфедэщтыгъ.

ЧIыгум щыгущхукIыхэу, лэжьыгъэ шIэгъуи, лэжьыгъэ Iухыжьыгъуи адыгэхэр анэгуи, агуи зэфихыгъэу мы уахътэхэм апэгушIуатэхэу, тхьэшIошъхъуныгъэр къахэщэу апэгъокIыщтыгъэх. Ахэм зэкIэми япхыгъэ зекIокIэ-шIыкIэ хэбзэ зэфэшъхьафхэри, тхьэлъэIухэри агъэцакIэщтыгъэх. Псэ зыпытэу Тхьэм къыгъэшIыгъэм — чIыгуи, огуи, жьи, пси, тыгъи, мази — шыкур атырашIыкIыщтыгъ, зэралъэкIэу а зэкIэмкIэ зэфэсакъыжьыщтыгъэх, къатефэрэр ашIэщтыгъ. Ау джырэ уахътэм хэти зыдэтымышIэжьыпэу ЧIыгур дэдзыхы тшIохъу, икъоу тIэ телъэп, икъоу тынэгу фэгъэзагъэп. Тыфэсакъыныр хэгъэкIи, зэрарэу тэ, цIыфхэм, ащ етхырэм гу лъытэжьырэп. ШIой мыухыжь Iэябэу щычIатэкъоу хаутыхьэрэм чIыгур ыгъэпшъыгъ, егъэсымаджэ. Шъыпкъэ, загъорэ зэхащэх шэмбэт шIыхьафхэр, мокIэ-мыкIэ ащэшыпэх сыхьат заулэ, къэлэ парк, къэлэ гупчэм ащэупхъох. ЦIыфхэм ежь-ежьырэу ратэкъухьэрэ щыIэмэ, джаущтэу къаугъоишъ, Iуащы, ау хэкIитэкъупIэ тэрэз а зэкIэ щызэхадзынэу зэрэщымыIэм мы Iофыр къегъэхьылъэ.

Мыекъуапэ игъунапкъэхэр бгъу пстэумкIэ зэзакъо машинэкIэ къэпчъыхьэмэ, сурэтэу узхэплъэщтыр тхьамыкIагъу — къалэр хэкIыжьхэмкIэ къэдзыхьагъ. ГухэкI зынахь джэнэтыпIэ щымыIэ ти Адыгэ шъолъыр ащ зэрэнэдгъэсыгъэр. Угу къэмэкIагъэкIи, жьы къэбзэ Iубгиз умыгъотынэу, кошэ-куашэу тыдэкIи хэкI самэхэр щызэтегъэIагъ. Тыдэ плъэхэра къулыкъу зэфэшъхьафыбэу чIыопсым икъэбзэныгъэ икъэухъумэн фэгъэзагъэхэр?

Сыда мафэ къэс шIоир нахьыбэ хъура, нахь макIэ хъуным ычIыпIэ? Хэти къыIэкIэхьэрэ хьажъ-быжъ пстэури, пыдзафэри, шIой мыухыжьыри зыфаем щычIидзыми, щыритэкъуми мэхъушъ ары. Чыжьэу укIон ищыкIагъэп: къалэм унэ зэтетыбэу дэт хъугъэхэм янахьыбэм ачIэсхэм, бакхэу хэкIым пае адэтхэр амылъэгъурэм фэдэу, къырахырэр тыди щычIадзы, ащ чэтыу, хьэу унэм щаIыгъхэр къызахэхъожьыкIэ, чIыгум шIоижъ нэмыкI зэрэIумыкIэжьырэр къыпфэнафэ.

ПсэупIэ-хъызмэт осапкIэхэр къалъытэнхэу е къаIэтынхэ зыхъукIэ, боу псынкIэх ыкIи Iаээх, адэ чIыгум икъэбзэныгъэ, ащ иухъумэн сыда джащ фэдэ къабзэу нахь гугъу зыкIыфемылIыхэрэр? ЧIыгур ары, ащ икъэбзэныгъ тшхи, тызашъуи, жьэу къатщэрэм якъэбзагъи зэлъытыгъэр, ауми, хэти Iофы зыригъэшIэу мы лъэныкъом пылъэп, дэлажьэрэп. ТызыгущыIэкIэ, «тыдэгъу, тыкъабз» тэIо. Пшъхьэ закъо хэохыкIэ укъабза? Зэгорэм Мыекъуапэ къэбзагъэми, непэ ащ Iофыр тетыжьэп. Гупчэ урам зыщыплIыр хэпхыжьмэ, янахьыбэр адрэхэм шIойитэкъупI. Зиягъэ апэу къакIорэр ежь цIыфыр ары, сатыу цIыкIоу зызыштагъэм пылъхэм къапытэкъоу, къакIэкIэтэкъурэр мыгъэзэжь, ыпэкIэ фэдэу, къэлэ урамхэми урнэхэри атетыжьхэп, атырагъэуцохэми, тырагъэтыхэрэп, щыIэкIэ тэрэз зимыIэ насыпынчъэхэм гъучIы зыцIэр атыгъу, пхъэ е бжъэ зыфэпIощтхэри нэрэ-Iэрэм зэхатхъых, «хьэм цуакъэ щыплъэмэ, зыщешхыкIыжьы» зэраIоу.

ЕтIанэ хьэ гъорыкIохэу, чэтыу Iэлхэу зипчъагъэ мафэ къэс нахьыбэ хъухэрэми (агу афэгъу зырагъэшIэу), шъхьэлъэкъожьхэу, нэмыкIэу афадзыхэу, афаупцIыхэрэми, къалэм иавтобус уцупIэхэм ятIысыпIэхэри, скверхэри хьалэчэу зэхаушIуаех. Арышъ, игъо шъыпкъ мы гъэмэфэ охътэ зыгъэпсэфыгъом цIыфымкIэ зэрар хъоу щыт лъэныкъом ащ фэгъэзагъэхэм анаIэ тырадзэныр, Iофыр зымыгъэхъурэр зэрагъэшIэнышъ, агъэунэфынышъ, тазыркэр атыралъханхэр. Шъхьахынэгъэ-кIэлъэшъуныгъэм нахь Iае мэхъужьа, хэти мыхъущтым тыблэшъумыгъэкI.

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Джыри си Едэпсыкъоешхо сыдэт

ПкIыхьапI, зэпымыужьырэ пкIыхьапI...

Тихьэблэ гупсэу ПсырыкIхьаблэ сыкъырэкIо, сэгуIэ, мары тиунэ сыкъэсэу сшIошIызэ сыкъэлъатэшъ, зэкIэ мэкIодыжьы.

Илъэс 40 хъугъэ си Едэпсыкъоешхо псым ычIэгъ зашIыгъэр.

СыщызымыгъаIэу пкIыхьапIэ лъэгу сфэхъугъэ ПсырыкIхьаблэ къэлэмыр къысегъаштэ.

Зэман чыжьэу лIэшIэгъу пчъагъэкIэ тызэкIэIэбэжьымэ, Едэпс ыцIэу оркъ горэ щыIагъ. КъуитIу иIагъ ащ: Юсыфрэ Мыхьамодэрэ. КъызэраIотэжьырэмкIэ, бжъэдыгъу шъолъырым ит къуаджэу Кущмызэкъо щыпсэущтыгъэх. Непэ ар къалэу Краснодар зыдэщытыр ары.

Кавказ заор къызежьэм, къуаджэр купышхоу коцыжь зэхъум, Къэбэртэе хэгъэгум кIожьыгъэх ыкIи зыдэтIысыжьыгъэхэ чIыпIэми Кущмызэкой фаусыжьыгъ. Мы лъэхъаным ар Бахъсан хахьэу аIуагъ, «Старая крепость» раIо, адыгабзэкIэ зэреджэхэрэр Кущмызэкой. Едэпс зэшитIур мыкощыхэу Пшызэ иадырабгъу къызэпырыкIыхи, къыщыуцугъагъэх. Едэпс нахьыжъэу Юсыф унэгъуих гъусэгъу къыфэхъух. Ахэр ХьэдэгъалIэхэр, НатIэкъохэр, Хьотхэр, Хьутхэр, ЦIыкIухэр, Шэуджэнхэр арых. Ахэм апэрэ Едэпсыкъуаер атекIыгъ.

НахьыкIэу Мыхьамодэ лъыкIуати, тэ тикъуаджэу ятIонэрэ Едэпсыкъуаер тIысыну хъугъэ. КъызэраIотэжьырэмкIэ, нэужым Едэпс зэшитIур заом хэкIодагъэх.

Мы къэбарыр, къызэрэднэсыжьыгъэмкIэ, къэзыIотагъэр 1879-рэ илъэсым апэрэ Едэпсыкъуаем къыщыхъугъэ Шэуджэн Хьатэжьыкъо ыкъоу Юсыф.

«УупчIэмэ, къэбар зэхэпхыщт» зэраIорэр шъыпкъэ. Едэпс зэшхэм ацIэкIэ къоджитIур къызэрэнагъэм фэшъхьафэу, алъэкъуацIи ялIакъуи лъызыгъэкIотэн къатекIыгъэу къэбар зэрэщымыIэм сыдигъокIи сигъэгумэкIыщтыгъ. Арыти, сиIофшIэгъоу Даур Хъусен, къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгеим» ижурналист, пщыоркъ Iофхэм язэхэтыкIэ къэбарэу пылъыр ыугъоеу Iоф зэрэдишIэрэр сэшIэти, зыфэзгъэзагъ Едэпс оркъым фэгъэхьыгъэ къэбар зэхихыгъэмэ сIуи. 2007-рэ илъэсым Хъусенэ ыгъэхьазырыгъэ къэтынэу «Тарихъым инэкIубгъохэр» зыфиIорэм бжъэдыгъупщыхэм афэгъэхьыгъэ едзыгъом Едэпсыкъуаер мырэущтэу къыхэфэ. КъэзыIуатэрэр къуаджэу Лъэустэнхьаблэ щыпсэурэ БатIэкъо Хьазрэт. Хъугъэ-шIагъэу къыIотагъэр Кавказ заом ыпэкIэ хъугъэн ылъэкIыщт. Едэпсыкъое БатэкъохэрIщы лъэпкъых, пщэу яIагъэр Едэпс. Джамбэчые Пщыкъанэкъохэмрэ Едэпсыкъое Батэкъохэмрэ зы лIакъох.

Едэпс Пщыкъан ыцIэу шынахьыкIэ иIагъ. КIэмгуехэмрэ бжъэдыгъухэмрэ зызэзаохэм, кIэмгуепщыр заом хэкIодагъ, арыти, «лъыуасэу типщ шъуукIыгъэшъ, пщы къытэшъутыжь» къазыраIом, Едэпс ежь мыкIоу ышнахьыкIэу Пщыкъанэ кIэмгуехэм афигъэкIогъагъ. Уахътэ зытешIэм, Пщыкъанэ къытекIыгъэхэм ПщыкъанэкъокIэ яджагъэх, лъэкъуацIи ар афэхъугъ. Мы къэбарыр БатIэкъо Хьазрэт къыфэзыIотагъэр (зэунэкъощынхэу енэгуий) джамбэчые Пщыкъанэкъохэм ялIакъо щыщ хъулъфыгъ.

Кавказ заом игъогу зэхэкIхэм чIэнагъэу лъэпкъым итарихъ фашIыгъэр бэ. Къэбар IорIотэжькIэ хъугъэ-шIагъэхэм яшъыпкъапIэ зэтегъэуцожьыгъуай, ау тэ тызыхэтымкIэ ары IэубытыпIэу тиIэ закъор.

Тарихъым зэригъэунэфырэмкIэ, Едэпсыкъое къоджитIур загъэпсыгъэр 1800-рэ илъэсыр ары. Апэрэ Едэпсыкъуаер зытекIыгъэу Шэуджэн Юсыф унэгъуацIэу зигугъу къышIыгъэхэм ащыщ лъэкъуацIэу Хьотхэр тэ тикъуаджи дэсыгъэх, Бахъсан ит Кущмызэкой къуаджэми сыкIэупчIагъэти, ащи Хьотхэр щыпсэухэу аIуагъ. Юсыф къэбарэу къыIотагъэм ишъыпкъапIэ къеушыхьаты Хьотхэм мы чIыпIищым лъапсэ зэрашIыгъэр.

Къоджэ пшIыкIутIоу псычIэгъ хъугъэхэм афэгъэхьыгъэ тхылъэу «Говорящие волны» зыфиIорэм къуаджэу ШыхьанчэрыехьаблэкъызщытегущыIэрэм Едэпсыкъуаер мырэущтэу къыхэфэ: «1855-рэ илъэсым къуаджэу Шыхьанчэрыехьаблэ бжъэдыгъу хасэ щызэхащэгъагъ, а чIыпIэм елбтэтэу дзэ щызэрэугоий хьадж Хьанэкъор япащэу едэпсыкъуаехэм къатебэнэгъэ къэзэкъхэм адэзэонхэу кIуагъэх. Джа заом Хьанэкъом лIыблэнагъэу щызэрихьагъэр Филипсон къытхыжьыгъэу къалэу Краснодар ихъарзынэщ чIэлъ».

Зэошхом ашъхьэ резыгъэхьыжьэжьыгъэ унагъохэр тикъуаджэхэм къадэтIысхьажьыхэззэ, нэужым лъэпкъ зэфэшъхьафыбэ щыпсэу хъугъэ, шапсыгъи, жанэхэри, кIэмгуехэри, абдзахэхэри дэсхэу къоджэшхо хъужьыгъагъэ.

1900-рэ илъэсым, криминальнэ хроникэр ары къэзытыгъэр (Интернетым къисхыгъ), Едэпсыкъуаер мырэущтэу къыхэфэ. ЕдэпсыкъоякIэм (а лъэхъаным апэрэ, ятIонэрэ Едэпсыкъуай аIощтыгъэп) джэгум Едэпсыкъоешхом къикIыхи кIалэхэр къэкIуагъэх. Шъозэбэн джэгуным щызэпыхьэхи, лъыкъы-лъыпсэу ныбжьыкIэхэр щызэрэукIыгъэх.

«Унэкъощыр нэ къуащэу къыоплъы» зыфаIорэ гущыIэжъыр Едэпсыкъое къуаджэхэм япхыылIэн плъэкIыщт. Едэпс нахьыжъымрэ нахьыкIэмрэ язэу къуаджэхэр зытекIыгъэр язэрэмыгъашIэу сыдигъокIи зэнэкъокъугъэх. Шэуджэн Юсыф къызэриIорэмкIэ, апэрэ Едэпсыкъуаер Едэпс ыкъо нахьыжъэу Юсыф текIыгъ. ЛъыкIуати тIысыгъэ нахьыкIэм тэ тикъуаджэ текIыгъ. Ащ ехьылIагъэу джыри зы къэбар щыI. КъэзыIотагъэр сятэу Псэланэкъо Хьотхэм ащыщэу Къамболэтыкъо Якъуб. Ар Едэпсыкъоешхом къыщыхъугъ, непэ Адыгэкъалэ щэпсэу, илъэс 84-рэ ыныбжь. Сызэрэтхэщтыр зесэIом, къызIуипхъоти къыIуагъ: «А нынэ, зыщымыгъэгъупшэу хатх: апэ Едэпс зэшитIур Фэрзэжъо тхыцIэм тесыгъэх, етIанэ загощи ащ щызэгокIыгъэх». КъызэриIожьырэмкIэ, кIэлэцIыкIузэ лIыжъмэ къаIотэжьэу зэхихыгъагъ. Фэрзажъор Едэпсыкъоешхом хэхьэ, изы чIыпIацIэхэм ащыщ. ЗэрэхъурэмкIэ, Едэпс ыкъо нахьыжъыр джы тичылэ зыдэщытыгъэ чIыпIэм къыщыуцугъэти, Едэпсыкъоежъ фаусынэу къызыхэкIыгъэр ары. НахьыкIэу лъыкIотагъэм икъуаджэ ЕдэпсыкъоякIэкIэ еджагъэх.

Нэужым къуаджэхэм ацIэ мызэу, мытIоу зэблахъугъэ. Едэпсыкъоешху тичылэ зыфасым, адрэ къуаджэм ЕдэпсыкъоежъыекIэ еджагъэх. 1973-рэ илъэсым адрэ къоджэ 12-у агъэкощыгъэхэм ащыщэу Едэпсыкъоешхор я 2-рэ Едэпсыкъуаер ыцIэу Адыгэкъалэ къагъэкощыгъ. А лъэхъаным къуаджэр унэгъо 400 Iэпэ-цыпэ хъущтыгъэ, нэбгырэ 2000 фэдиз щыпсэущтыгъ. Адыгэкъалэ тыкъызагъэкощым, Едэпсыкъое къоджитIум къадэкIыгъэхэр нахь купышхоу зыщыпсэурэ урамым Едэпсыкъуай фаусыгъ. Тызщызэнэкъокъужьын щымыIэу хышхом ычIэгъы хъугъэ тикъуаджэхэр.

МэркIо чъыг

СигукъэкIыжьыбэ зэпхыгъэу, сищыгугъушIукIэу сIупс къызфечъэрэ чъыг. Мыекъуапэ иурамэу ШэуджэнхьаблэусызщыпсэурэмэркIо чъыг хъоопщао тет. Тызэрэшlэу сэ симаркIу ар. Сызэхихэу къысшIошIэу бэрэ сыдэгущыIэу къыхэкIы. КъызщытIэмрэм IапIэ есэщэкIы, сыфэгушIо, пыIэбэн щымыкIэнэу, пизэу къыпыкIэнэу сыфэлъаIо. Игъо къызысрэм, маркIор пизэу, икъутамэхэм зыкъыпфащэеу, укъырагъэблагъэу чъыг хьалэл. Цэрыцэу зэхэс маркIом ипсышIэу семышхэкIэу бэрэ сычIэтэу къыхэкIы. ГукъэкIыжьым уахътэр щыгъупшагъэу си Едэпсыкъоешхо сыдещэ.

Тихьаблэ, ПсырыкIхьаблэ мэркIо чъыг тетыгъэп. Унагъо ищагу дигъэтIысхьэуи щытыгъэп. ИтеплъэкIэ зыр фыжьэу мэркIо шъоукIэ теджэщтыгъ, адрэр шIуцIэу къэкIыщтыгъ. Тэ мэркIо шIуцIэр нахь тикIэсагъ. Ащ ипсыIэшIу узэхиушIуаеу жэкIоцIи, Iапи, Iупи къымыгъанэу, щыгъынэу зынэсырэми бжьыгъэ фэхьоу Iэгу уцIэпIэу алъытэщтыгъ.

Ау тихьаблэ пэмычыжьэу Чэтыкум дэжь мэзым мэркIо чъыгиплI хэтыгъ. Ахэм ягъогу бэшIагъэ хьаблэм тесхэм заубагъэр. КIымэфэ шхын онтэгъум ыушъэгъэ кIэлэ-гъуалэхэр гъатхэм апэ къэхъурэ мэркIо чъыгым бгъэкIэ екIущтыгъэх. Непэ тэ тимаф, хьаблэр мэркIошх ежьагъ, апэрэу сшыпхъу нахьыжъэ сэрырэ щэлъэжьые цIыкIуитIур нанэ къытити, мэркIуахьэ тадитIупщыгъ.

Хэтэ цыпэм коц хьасэу къыпыщылъым лъэс лъагъоу хэкIырэм зэуж титэу тытехьагъ. ТимкэкIэ теджэ Джанхьотхэм я Теуцожь, ар апэ ит, ыныбжь емылъытыгъэу шъэджашъ, тилъэпкъ нарт лъапсэ иIэмэ ары, ащ ыуж сятэшым икIалэу Мамодэ ит — мэкIэгъашIэу ти Махьмуд, етIанэ ЛIымыщэкъомэ я Уалид — кIэлэ дах, бзаджэ, зешIытэжьы, нэужым артистэуи хъугъэ, сятэшым икIалэу Руслъан, ышыпхъухэу Марет, Куан, Лаодхэм я Юр, ышыпхъоу Нусет (НускэкIэ теджэ), Щащ, Хьанет, Тэтэрхэм якIалэхэу Налбый, Шыхьамбый, Заурбый — бэ тэхъу. Ауж сылъэпаоу сэри сит. Сыдэплъыемэкоцышъхьэрсашъхьагъ. Сшыпхъу нахьыжъэу Хьарет сIапэ ытIупщырэп, илъэсырэ ныкъорэкIэ сэщ нахьыжъ шъхьаем, уцэцIыIухьагъэу нэутх, ауж тыкъыригъанэрэп.

Хьасэр къэтыухыгъэу, дамбэ лъагэм тыдэкIуае, «кэнау» тызэреджэрэр. Ар Пшызэ къиумэ, псыубытыпIэ лъэгапIэу ашIыгъагъ. ТэкIо, маркIохэм адэжь тыкъэсыгъ. Кэнаум тыкъечъэхыгъ шъхьаем, мэзым тыхэхьан тлъэкIырэп, пырамыбжьым тигъакIорэп. КIалэхэм бэщкIэ зэхаутхьыи, апэрэ чъыгым тыкъекIолIагъ.

Чъыг чIэгъыр къабзэ, мылъагэу быраб, икъутамэхэр чIышъхьашъом къэсых, маркIор пиз, ау жъгъэи. КIалэхэр чъыгым дэкIоягъэх, тэ къутамэм тыпыт. ЗытфэгъэшхэкIырэп. ТызIупплъыхьажьымэ, нэцIэпэпэцIалэ тызэхэхъухьагъ. Зым зыр дэхьащхыжьы, чъыгищыр джыри тапэ илъ.

КIалэхэр зэрэгъэджэгухэу фежьагъэх. Бжэлэ кIыхьэу чъыгмэ къялэлэхрэм зыпагъанэшъ, адрэ чъыгым мапкIэх, нэмысыгъэр кIырэужьышъ, джыри зыкъыредзы, къыпызыгъэр пырамыбжь куум хэфагъэшъ, къэкуо. Мэз чIэгъыр цIырау, пхъэ къурэ гъугъэу хэлъым тигъакIорэп. Ащ ычIэгъ чIылъэ маркIор хэтлъэгъуагъ.

Лъэпсэ-лъапсэу зэпышIэгъэ чIылъэ маркIор зы чIыпIэу мэз чIэгъым къыщэкIы. Ащ итхьапэхэр шъуамбгъохэу, цэрыцэ хъураеу зэхэс чIылъэ маркIор уимыгъэлъэгъоу чIэгъэбылъхьагъ. Тыгъэр икъоу зэрэнэмысырэм къыхэкIэу чIылъэ маркIом хэфэгъакIэр къебэкIы. МэркIо Iэшlум ыуж тепшхыхьажьыныр гохыгъэ. Мэз зэхэкIыхьагъэм чIылъэ маркIор хэбгъотэныр псынкIагъэп, ущылъыхъуныри къиныгъэ, арышъ, тызыщыIукIэрэм тыгушIоу зеттэкъохыти, тыхэшхыхьэщтыгъэ.

Мэзым мые чъыги, къужъэе чъыги хэфэщтыр хэтыгъ. ГъэшIэгъоныр тимэркIо чъыгхэр зэпэмычыжьэу зэкIэлъыкIохэу кэнаум пэблагъэхэу къызэрэкIыщтыгъэхэр ары. Зыгорэм ахэр тфигъэтIысхьагъэхэм фэдагъ.

ЯтIонэрэ чъыгым тычIэт. Ар чъыг лъаг, хьоо-пщау, игъо шъыпкъэшъ, псыр къеутхы, Iэхъомбэшхор иинагъ, иIэшIугъэ уемышхэкIэу мэркIо шъыпкъ. Лъагэшъы, уфэмыкъулаймэ, удэкIоеныр щынагъо, икъутамэхэми танэсырэпышъ, тыдэплъыеу зэшыпхъуитIур чъыг чIэгъым тыкъычIэнагъ. МэкIэ-макIэу дэкIоякIэ тагъэшIагъ, къутэмэшхом тыпысэу хэтшыпыкIызэ, нанэ пае мэркIо Iэшlур щэлъэжьыем итэтакъо. ТыщынапэузыкъэтIэти чъыг къутамэм тыщыкIонэу тыфежьагъ, телъэбакъошъ, адрэ къутамэм тытеуцо, тигушIогъошху — тыкъефэхырэп, чъыгым тэ тиштагъ. Мафэр макIо, мэркIо шъоу мэркIо фыжьым тыкIэрыт. Чъыгыр дахэшъы кIэракI, чъыг чIэгъым чIэмыфэжьэу мэркIо шъоур чIэтэкъуагъ. ТышхэкIыгъэшъ, тыдэшъхьахы, теIэбэхьышъ, зырызэу хэтшыпыкIызэ, тыжэ дэтэлъхьэ. Джащ къыщегъэжьагъэу мэркIо фыжьэу мэркIо шъоум сыIукIэмэ сыпэIабэ нахь, мэркIо шIуцIэм бгъэкIэ сызэрекIурэм фэдэу сечъэрэп. КIалэхэр мэркIо шъоум къыщымыуцухэу Пшызэрэ Пщыщэрэ зыщызэхэлъэдэжьырэ нэпкъ лъагэм Iут яплIэнэрэ мэркIо чъыгым кIуагъэх. Тэ ащ тыздащтыгъэп — чъыгыр псыгъоу, кIыхьэу, удэкIоенкIи щынагъоу, укъеплъыхмэ, псым ухаплъэу, инэпкъи лъагэу гуих щынэгъуагъ. Псым къылъэсыхьагъэхэу къэкIожьырэ кIалэхэм ауж тыкъихьажьыгъ. Кэнау лъагэм тытетэу тыкъакIуи коц хьасэм илъэс лъагъо зэуж титэу тыкъытехьажьыгъ. Щэлъэжъыемэ мэркIо шIуцIэр арыз.

Илъэсхэр кIуагъэх. КIалэхэр лIы хъугъэх, мэркIо гъогур тэ къытфэнагъ. Тауж къикIыхэрэр джы тэ здэтщэх. Чъыгхэр ятэгъэлъэгъух, дэкIоякIэ ятэгъашIэ. Тхьапшырэ чъыгым тыкъефэхыгъэми, тлъакъо зэпикIыгъэу е тIэ зэрыуагъэу къыхэкIыгъэп, тикъупшъхьэ-лъашъхьэхэр пытагъэх. Зыгорэ хэлъэщыкIыгъэми, зэрэгъэджэгум тыхэтэу щыгъупшэжьыщтыгъ. Тыгъэм икъоу тыхэтыгъ, жьы къабзэр къэтщагъ.

КIэлэцIыкIу джэгу щхы макъэу мэркIо чъыгмэ ахэдгъэхъыкIыгъэр сигукъэкIыжьмэ къахэнагъ. Щыlэжьэп тимэркIо чъыгхэр. Илъэс тIокIитIурэ тIурэ хъугъэ си Едэпсыкъоешхо псычIэгъ зыхъугъэр.

ХЪОТ Замрэт.

(Джыри къыкIэлъыкIощт).

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указ

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указзэу «Адыгэ Республикэм мэзхэмкІэ и ГъэІорышІапІэ икъэралыгъо пшъэрылъхэм ягъэцэкІэнкІэ административнэ регламентэу щыІэхэр ухэсыгъэнхэм ехьылІагъ» зыфиІоу 2013-рэ илъэсым щылэ мазэм и 22-м къыдэкІыгъэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъоу N 636-р зытетэу «УплъэкІун Іофтхьабзэхэр зэшІохыгъэнхэм къыхагъэлэжьэрэ экспертхэм яаттестацие ехьылІагъ» зыфиІоу 2014-рэ илъэсым бэдззогъум и 10-м аштагъэм тегъэпсыхьагъэу **унашъо сэшы:**

1. Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ и Указэу «Адыгэ Республикэм мэзхэмкІэ и ГъэІорышІапІэ икъэралыгъо пшъэрылъхэм ягъэцэкІэнкІэ административнэ регламентэу щыІэхэр ухэсыгъэнхэм ехьылІагъ» зыфиІоу 2013-рэ илъэсым щылэ мазэм и 22-м къыдэкІыгъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2015, N5) мыщ фэдэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

1) гуадзэу N 1-м иа 1-рэ раздел ия 3-рэ пункт мыщ фэдэ къэІуакІэ зиІэ я 8¹-рэ подпунктыкІэр хэгъэхъогъэнэу:

«8.1) Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъоу N 636-р зытетэу «УплъэкІун Іофтхьабзэхэр зэшІохыгъэнхэм къыхагъэлэжьэрэ экспертхэм яаттестацие ехьылІагъ» зыфиІоу 2014-рэ илъэсым бэдззогъум и 10-м къыдэкІыгъэм (Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2014, N 29)»;

2) гуадзэу N 2-м иа 1-рэ раздел ия 3-рэ пункт мыщ фэдэ къэІуакІэ зиІэ я 8¹-рэ подпунктыкІэр хэгъэхъогъэнэу:

«8.1) Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъоу N 636-р зытетэу «УплъэкІун Іофтхьабзэхэр зэшІохыгъэнхэм къыхагъэлэжьэрэ экспертхэм яаттестацие ехьылІагъ» зыфиІоу 2014-рэ илъэсым бэдззогъум и 10-м (Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2014, N 29)».

2. ЗыкІэтхэхэрэ мафэм щыублагъэу мы Указым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
мэкъуогъум и 24-рэ, 2015-рэ илъэс
N 95

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъу ехьылІагъ» зыфиІорэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2015-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 27-м ыштагъ

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъу ехьылІагъ» зыфиІорэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо граждан къулыкъу ехьылІагъ» зыфиІорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2005, N 8; 2014, N 3, 10) мы къыкІэлъыкІорэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

1) я 10-рэ статьям иа 1-рэ Іахь мыщ тетэу тхыгъэнэу:

«1. ІэнатІэм Іухьэ зышІоигъом ихахъохэм, имылъку, джащ фэдэу иунагъо исхэм яхахъорэ ямылъкурэ афэгъэхьыгъэ къэбарыр ІофшІэныр къезытырэм ІэкІагъахьэ:

1) ІэнатІэм Іухьэ зышІоигъо цІыфым;

2) Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ зэригъэнэфагъэм тетэу граждан къулыкъум ІэнатІэ щызыІыгъ цІыфым, — илъэс къэс мэлылъфэгъум и 30-м шІомыкІэу.»;

2) я 15-рэ статьям ия 2-рэ Іахь мыщ тетэу тхыгъэнэу:

«2. КъулыкъушІэм ипшъэрылъхэр зигъэцэкІэхэрэ ауж ырэ мафэм ІофшІапІэм зыштэгъэ цІыфым ащ къыритыжьынхэ фае тудовой книжкэр, джащ фэдэу нэмыкІ тхылъхэу граждан къулыкъум, пенсиер зэрэІэкІагъэхьагъэщтым япхыгъэ тхылъхэр. Ащ нэмыкІэу къулыкъушІэм ахъщэу тефэрэр зэкІэ фальэгъужьын фае.».

Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кІуачІэ иІэ зыхъурэр

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы Законым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
мэкъуогъум и 3, 2015-рэ илъэс
N 412

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм и Социальнэ программэу «ЦІыфхэм ясоциальнэ фэІо-фашІэхэм ягъэцэкІэн фэгъэзэгъэ учреждениехэм мылъкумкІэ ыкІи техникэмкІэ яІофхэм язытет гъэтэрэзыгъэным, Іоф зымышІэрэ пенсионерхэр компьютерым фэгъэсэгъэнхэм яхьылІагъ» зыфиІоу 2015-рэ илъэсым агъэцэкІэщтым фэгъэхьыгъ

Федеральнэ законэу N 385-р зытетэу «Урысые Федерацием 2015-рэ илъэсымкІэ пенсиехэм афытегъэпсыхьэгъэ фондэу иІэм ибюджет ехьылІагъ» зыфиІоу 2014-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 1-м къыдэкІыгъэм, джащ фэдэу Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъоу «ЦІыфхэм ясоциальнэ фэІо-фашІэхэм ягъэцэкІэн фэгъэзэгъэ учреждениехэм мылъкумкІэ ыкІи техникэмкІэ яІофхэм язытет гъэтэрэзыгъэным, Іоф зымышІэрэ пенсионерхэр компьютерым фэгъэсэгъэнхэм яхьылІагъ» зыфиІоу 2011-рэ илъэсым мэкъуогъум и 10-м къыдэкІыгъэм атегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешІы:**

1. Мы къыкІэлъыкІохэрэр ухэсыгъэнхэу:

1) Адыгэ Республикэм и Социальнэ программэу «ЦІыфхэм ясоциальнэ фэІо-фашІэхэм ягъэцэкІэн фэгъэзэгъэ учреждениехэм мылъкумкІэ ыкІи техникэмкІэ яІофхэм язытет гъэтэрэзыгъэным, Іоф зымышІэрэ пенсионерхэр компьютерым фэгъэсэгъэнхэм яхьылІагъ» зыфиІоу 2015-рэ илъэсым агъэцэкІэщтыр ухэсыгъэнэу;

2) 2015-рэ илъэсым Іоф зымышІэрэ пенсионерхэу компьютерым фагъэсэщтхэм япхыгъэ Іофыгъохэр гуадзэу N 2-м диштэу зэхэщэгъэнхэу.

2. Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ Социальнэ программэу «ЦІыфхэм ясоциальнэ фэІо-фашІэхэм ягъэцэкІэн фэгъэзэгъэ учреждениехэм мылъкумкІэ ыкІи техникэмкІэ яІофхэм язытет гъэтэрэзыгъэным, Іоф зымышІэрэ пенсионерхэр компьютерым фэгъэсэгъэнхэм яхьылІагъ» зыфиІоу 2015-рэ илъэсым агъэцэкІэнэу щытымкІэ пшъэдэкІыжь ыхьынэу.

3. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КЪУМПІЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ,
мэкъуогъум и 29-рэ, 2015-рэ илъэс
N 143

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунэшъо заулэмэ зэхъокІыныгъэхэр афэшІыгъэнхэм ехьылІагъ

Федеральнэ законэу N 33-р зытетэу «ЧІыопс чІыпІэхэу нахь игъэкІотыгъэу къагъэгъунэхэрэм яхьылІагъ» зыфиІоу 1995-рэ илъэсым гъэтхапэм и 14-м къыдэкІыгъэм ия 33-рэ статья, Федеральнэ законэу N 7-р зытетэу тыкъэзыуцухьэрэ дунаим икъэухъумэн ехьылІагъ» зыфиІоу 2002-рэ илъэсым щылэ мазэм и 10-м къыдэкІыгъэм ия 6-рэ статья, Адыгэ Республикэм и Законэу N 265-р зытетэу «Тыкъэзыуцухьэрэ дунаим икъэухъумэн епхыгъэ полномочиехэу Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ икъулыкъухэм яІэхэр щыІэныгъэм щыгъэцэкІэгъэнхэм ехьылІагъ» зыфиІоу 2009-рэ илъэсым мэкъуогъум и 3-м аштагъэм ия 4-рэ статья атегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешІы:**

1. Мы къыкІэлъыкІохэрэм зэхъокІыныгъэхэр афэшІыгъэнхэу:

1) Адыгэ Республикэм тыкъэзыуцухьэрэ дунаим ыкІи чІыопс баиныгъэхэм якъэухъумэнкІэ и ГъэІорышІапІэ ехьылІэгъэ Положениеу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2012-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 22-м ыштэгъэ унашъомкІэ ухэсыгъэ хъугъэм ия III-рэ раздел мы къыкІэлъыкІорэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

а) я 32 — 34-рэ, 36-рэ подпунктхэм кІуачІэ ямыІэжьэу лъытэгъэнэу;

б) мыщ фэдэ къэІуакІэ зиІэ я 61-рэ подпунктыр хэгъэхъогъэнэу:

«61) тыкъэзыуцухьэрэ дунаим изытет мы лъэныкъохэмкІэ лъыплъэгъэнэу:

а) жьым изытет;

б) пыдзафэхэм зэрадзэзекІохэрэм;

в) чІычІэгъ баиныгъэхэр зэрагъэфедэхэрэм ыкІи къызэраухъумэхэрэм;

г) республикэ мэхьанэ зиІэ чІыопс чІыпІэхэу анахь игъэкІотыгъэу къагъэгъунэхэрэм.»;

2) Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 279-р зытетэу «Тыкъэзыуцухьэрэ дунаим изытет зэрэлъыплъэхэрэм ехьылІагъ» зыфиІоу 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 25-м къыдэкІыгъэм ия 2-рэ пункт зэхъокІыныгъэ фэшІыгъэнэу, гущыІэхэу «Тыкъэзыуцухьэрэ дунаим ыкІи чІыопс баиныгъэхэм якъэухъумэнкІэ Адыгэ Республикэм щыІэ ГъэІорышІапІэм» зыфиІохэрэм ачІыпІэкІэ гущыІэхэу «Адыгэ Республикэм тыкъэзыуцухьэрэ дунаим ыкІи чІыопс баиныгъэхэм якъэухъумэнкІэ и ГъэІорышІапІэ» зыфиІохэрэр тхыгъэнхэу;

3) Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 25-р зытетэу «Тыкъэзыуцухьэрэ дунаим икъэухъумэнкІэ ГъэІорышІапІэм ІэнатІэ щызыІыгъ цІыфхэр» зыфиІоу 2013-рэ илъэсым мэзаем и 13-м къыдэкІыгъэм мыщ фэдэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

а) цІэу иІэр мыщ тетэу тхыгъэнэу: «Адыгэ Республикэм тыкъэзыуцухьэрэ дунаим ыкІи чІыопс баиныгъэхэм якъэухъумэнкІэ и ГъэІорышІапІэ щылэжьэрэ цІыфхэу тыкъэзыуцухьэрэ дунаим изытет лъыплъэхэрэм яхьылІагъ»;

б) а 1-рэ пунктыр мыщ тетэу тхыгъэнэу:

1. Адыгэ Республикэм тыкъэзыуцухьэрэ дунаим ыкІи чІыопс баиныгъэхэм якъэухъумэнкІэ и ГъэІорышІапІэ щылэжьэрэ цІыфхэу тыкъэзыуцухьэрэ дунаим изытет лъыплъэхэрэр гуадзэм диштэу ухэсыгъэнхэу.»;

в) гуадзэр кІэм тетэу тхыгъэнэу.

2. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы унашъом кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КЪУМПІЫЛ Мурат

къ. Мыекъуапэ,
мэкъуогъум и 2, 2015-рэ илъэс
N 120

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм бюджет Іофыр зэрэщыгъэпсыгъэм ехьылІагъ» зыфиІорэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2015-рэ илъэсым мэкъуогъум и 24-м ыштагъ

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм бюджет Іофыр зэрэщыгъэпсыгъэм ехьылІагъ» зыфиІорэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм бюджет Іофыр зэрэщыгъэпсыгъэм ехьылІагъ» зыфиІорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2008, N 4; 2009, N 7; 2013, N 9; 2014, N 6, 12) мы къыкІэлъыкІорэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

1) я 2-рэ статьям ия 3-рэ Іахь хэт пчъагъэу «7»-р пчъагъэу «8»-кІэ зэблэхъугъэнэу;

2) я 5-рэ статьям:

а) иа 1-рэ Іахь ия 3-рэ пункт хэт пчъагъэу «40»-р пчъагъэу «45»-кІэ зэблэхъугъэнэу;

б) ия 2-рэ Іахь иа 1-рэ пункт хэт пчъагъэу «20»-р пчъагъэу «46»-кІэ зэблэхъугъэнэу.

Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кІуачІэ иІэ зыхъурэр

2016-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м къыщыублагъэу мы Законым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 2, 2015-рэ илъэс
N 420

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ехьылІагъ» зыфиІорэм ия 13-рэ статья зэхъокІыныгъэ фэшІыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2015-рэ илъэсым мэкъуогъум и 24-м ыштагъ

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ехьылІагъ» зыфиІорэм ия 13-рэ статья зэхъокІыныгъэ фэшІыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ехьылІагъ» зыфиІорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2006, N 7; 2012, N 7; 2013, N 7; 2014, N 7) ия 13-рэ статья мы къыкІэлъыкІорэ зэхъокІыныгъэр фэшІыгъэнэу:

«3. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ыгъэнэфэгъэ Регламентым тетэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Аппарат ипащэ зыгъэнафэрэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр ары.».

Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кІуачІэ иІэ зыхъурэр

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы Законым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 2, 2015-рэ илъэс
N 423

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «ХэбзэІахьхэр тыгъэнхэмкІэ патент системэр зэрагъэфедэрэм фэгъэхьыгъ» зыфиІорэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2015-рэ илъэсым мэкъуогъум и 24-м ыштагъ

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «ХэбзэІахьхэр тыгъэнхэмкІэ патент системэр зэрагъэфедэрэм фэгъэхьыгъ» зыфиІорэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «ХэбзэІахьхэр тыгъэнхэмкІэ патент системэр зэрагъэфедэрэм фэгъэхьыгъ» зыфиІорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2012, N 11) мы къыкІэлъыкІорэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

1) я 2-рэ статьяр мыщ тетэу тхыгъэнэу:

«Я 2-рэ статьяр. ХэбзэІахьхэр тыгъэнхэмкІэ патент системэр зыщагъэфедэрэ предпринимательІофшІэнымкІэ илъэсым къыкІоцІ унэе предпринимателым хахъоу фэхъун ылъэкІыщтыр зыфэдизыр»

1. ХэбзэІахьхэр тыгъэнхэмкІэ патент системэр зыщагъэфедэрэ предприниматель ІофшІэнымкІэ илъэсым къыкІоцІ унэе предпринимателым хахъоу фэхъун ылъэкІыщтыр мыхэм ялъытыгъэнэу гъэнэфэгъэнэу:

1) Урысые Федерацием хэбзэІахьхэмкІэ и Кодекс ия 346-рэ статья ия 2-рэ пункт иподпунктхэу 10-м, 11-м, 32-м, 33-м ыкІи 46-м зигугъу къашІырэ предприниматель ІофшІэныр гъэцэкІэгъэным пае патентхэр хэмытхэу ІофшІэ нэбгырэ пчъагъэу гурытымкІэ аштагъэм;

2) транспортым хьылъэу ыІэтын ылъэкІыщтым, тІысыпІэ пчъагъэу иІэм, транспортхэм япчъагъэ зыфэдизым;

3) мы Законым игуадзэхэу N 1-м ыкІи N 2-м къыдалъытэрэ предприниматель ІофшІэн лъэпкъхэр хэмытхэу гурытымкІэ нэбгырэ пчъагъэу Іоф зышІэнэу аштагъэр зэрэхъурэм.

2. Мы Законым къыдилъытэхэрэм адиштэу патент системэр гъэфедэгъэнымкІэ къызыпкъырыкІыхэрэр:

1) гурытымкІэ ІофшІапІэм аштэгъэ нэбгырэ пчъагъэр;

2) псэуалъэхэр зэрэхъухэрэр;

3) транспортым хьылъэу зэрищэн ылъэкІыщтыр;

4) транспортым тІысыпІэ пчъагъэу иІэр;

5) транспортыр зыфэдизыр;

6) мы Законыр гуадзэу N 1-м диштэу тхыгъэнэу;

7) мы Законым игуадзэхэу N 2-мрэ 3-мрэ адиштэу годзакІэхэу N 2-мрэ 3-мрэ хэгъэхъогъэнхэу.

Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кІуачІэ иІэ зыхъурэр

2016-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м мы Законым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 2, 2015-рэ илъэс
N 427

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Къэралыгъо-унэе зэдэлэжьэныгъэм ылъэныкъокІэ Адыгэ Республикэм къэралыгъо политикэу щызэрахьэрэм ехьылІагъ» зыфиІорэм ия 6-рэ статья зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2015-рэ илъэсым мэкъуогъум и 24-м ыштагъ

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «Къэралыгъо-унэе зэдэлэжьэныгъэм ылъэныкъокІэ Адыгэ Республикэм къэралыгъо политикэу щызэрахьэрэм ехьылІагъ» зыфиІорэм ия 6-рэ статья зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Къэралыгъо-унэе зэдэлэжьэныгъэм ылъэныкъокІэ Адыгэ Республикэм къэралыгъо политикэу щызэрахьэрэм ехьылІагъ» зыфиІорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2011, N 8; 2012, N 7) ия 6-рэ статья мыщ фэдэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнэу:

1) а 1-рэ Іахьым ия 2-рэ пункт хэт гущыІэхэу «пІэлъэ кІыхьэм телъытэгъэ программэхэр» зыфиІохэрэм ачІыпІэкІэ «къэралыгъо программэхэр» тхыгъэнэу;

2) я 2-рэ Іахьыр мыщ тетэу тхыгъэнэу:

«2. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет фитыныгъэ иІ къэралыгъо-унэе зэдэлэжьэныгъэм фэгъэхьыгъэ зэзэгъыныгъэхэр зэдэшІыгъэнхэмкІэ полномочиеу иІэхэр нэмыкІ къулыкъум фигъэзэнхэу.».

Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кІуачІэ иІэ зыхъурэр

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы Законым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 2, 2015-рэ илъэс
N 428

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу «Стационар шІыкІэм тетэу социальнэ фэІо-фашІэхэр афэгъэцэкІэгъэнхэм ехьылІагъ» зыфиІорэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Хэбзэгъэуцугъэм диштэу гъэпсыжьыгъэным фэшІ **унашъо сэшІы:**

1. Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу «Стационар шІыкІэм тетэу социальнэ фэІо-фашІэхэр афэгъэцэкІэгъэнхэм ехьылІагъ» зыфиІорэм мы зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

1) я 2-рэ разделым ия 5.1-рэ пунктым:

а) ия 19-рэ подпункт хэгъэкІыгъэнэу;

б) я 33-рэ подпунктыр мыщ тетэу тхыгъэнэу:

«33. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 63-р зытетэу «Социальнэ фэІо-фашІэхэр зэраІэкІагъахьэхэрэ шІыкІэм ехьылІагъ» зыфиІоу 2015-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 9-м къыдэкІыгъэм диштэу шІыгъэныр;»;

в) я 34-рэ подпунктыр мыщ тетэу тхыгъэнэу:

«34. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 121-р зытетэу «Социальнэ фэІо-фашІэхэр зэраІэкІагъахьэхэрэ шІыкІэм ехьылІагъ» зыфиІоу 2006-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм и 29-м къыдэкІыгъэм диштэу шІыгъэныр;».

2. Къэбар-правовой отделым ипащэу О.В. Долголенкэм:

1) мы унашъор Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкІэ и Министерствэ исайтрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкІэкІо къулыкъухэм яофициальнэ Интернет-сайтрэ аригъэхьанэу;

2) къыхаутыным пае мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яредакцие, мазэ къэс къыдэкІырэ официальнэ тедзэгъоу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр» зыфиІорэм аІэкІигъэхьанэу;

3) Урысые Федерацием ишъолъырхэм яшэпхъэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае Урысые Федерацием юстициемкІэ и Министерствэ Адыгэ РеспубликэмкІэ и ГъэІорышІапІэ мы унашъор ІэкІигъэхьанэу.

3. Официальнэу къызыхаутырэ мэфэм щегъэжьагъэу мы унашъом кІуачІэ иІэ мэхъу.

Министрэу ОСМЭН Альберт

къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 7, 2015-рэ илъэс
N 192

ТХЭКВОНДО. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Европэм изэIукIэгъу хэлэжьэщт

Урысыем тхэквондомкIэ икIэух зэнэкъокъухэр Ростов хэкум икъалэу Шахты щыкIуагъэх. 1998 — 1999-рэ илъэсхэм къэхъугъэхэр апэрэ чIыпIэхэм афэбэнагъэх. Адыгэ Республикэм икIэлэцIыкIу-ныбжьыкIэ спорт еджапIэу N 2-м зыщызыгъэсэрэ Кристина Дюбинам ятIонэрэ чIыпIэр къыдихыгъ.

Кг 68-м ехъу къэзыщэчырэмэ якуп медальхэр къыщыдэзыхыгъэхэр. Кристина Дюбинар сэмэгумкIэ апэрэу щыт.

Урысыемрэ Адыгеимрэ язаслуженнэ тренерэу, кIэлэцIыкIу-ныбжьыкIэ спорт еджапIэм ипащэу Хьот Юныс тызэрэщигъэгъозагъэу, Урысыем щыщ спортсмен 438-рэ Шахты щызэнэкъокъугъ, хэгъэгум ишъолъыр 68-мэ бэнакIохэр къарыкIыгъэх.

Кристина Дюбинар кг 68-м нахьыбэ къэзыщэчырэмэ якуп хэтыгъ. Челябинскэ хэкум ыкIи Санкт-Петербург яспортсменкэхэм Адыгеим ипшъашъэ атекIуагъ. Дышъэ медалым фэгъэхьыгъэ зэIукIэгъур гъэшIэгъонэу кIуагъэ, 4:3-у Ульяновскэ щыщым текIоныгъэр къыдихи, дышъэ медалыр фагъэшъошагъ.

Мыекъопэ районым ипсэупIэу Тульскэм Кристина Дюбинар щапIугъ, тренер-кIэлэегъаджэу Василий Есиныр ипащэу тхэквондом зыфегъасэ, Мыекъуапэ дэт колледжхэм ащыщ щеджэ. Тыжьын медалыр ыбгъэ къыхэлыдыкIэу Адыгэ Республикэм къэзыгъэзэжьыгъэ пшъашъэр Урысыем ихэшыпыкIыгъэ командэ рагъэблэгъагъ, Европэм изэнэкъокъу хэлэжьэнэу зегъэхьазыры.

Опсэу, Кристин. Адыгэ Республикэм щытхъур къыфэпхьи, тыбгъэгушIуагъ. Уимедальхэм ахэгъахъу.

ФУТБОЛ. А. АБРАМОВЫМ И КУБОК

«Ошъутенэр» анахь лъэш

«Кавказ» — «Ошъутен» — 2:2 (пенальтикIэ «Ошъутенэр» текIуагъ).

Бэдзэогъум и 18-м стадионэу ЦКЗ-м щызэдешIагъэх.

Зезыщагъэхэр: И. Калиниченко, В. Манаширов.

Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдзагъэхэр: А. Мэзлэукъу, тIогъогогъо — «Ошъутен». Е. Гущин, Т. Ащкъан — «Кавказ».

Кубокыр командитIуми яфэшъуашэу щытыгъ. А. Мэзлэукъом къэлапчъэм дахэу тIогъогогъо Iэгуаор зыдедзэм, «Кавказым» иешIакIохэм агу агъэкIодыгъэп. ЗэIукIэгъум иятIонэрэ едзыгъо пчъагъэр 2:2 хъугъэ. Ащ ыуж «Ошъутенэм» ифутболистмэ тIогъогогъо къэлэпчъэпкъым Iэгуаор тырагъэфагъ. «Кавказым» ифутболистхэр гуIэм хэтхэу апэкIэ илъыщтыгъэх, къэлэпчъэпкъым Iэгуаор тырагъэфэу къыхэкIыгъ. А. Мэзлэукъор, А. Къонэр, Р. Щыкъыр, К. Тхьаркъуахъор, нэмыкIхэри «Кавказым» икъэлапчъэ лъэшэу дэуагъэх. КъэлэпчъэIутэу Б. Къулэр цыхьэшIэгъоу зэрешIэрэм ишIуагъэкIэ, ухъумэн Iофыгъохэр «Кавказым» дэгъоу ыгъэцакIэщтыгъэх. «Кавказыр» «Ошъутенэм» ебгъапшэмэ, ыпэкIэ зэрилъыщтыгъэр нахь мэкIагъ. Арэу щытыгъэми, пчъагъэм хигъэхъонэу амалышIухэр иIагъэх, ау къэлэпчъэIутэу Р. Тхьаркъуахъом шIокIынхэ альэкIыгъэп. ЕшIэгъур зыщаухыщтым Р. Тхьаркъуахъор Iэгуаом лъыIаби, къызэрэзэкIидзэжьыгъэр тшIогъэшIэгъоныгъ.

Пчъагъэр 2:2-у зэIукIэгъур заухым, гъогогъу тфырытфэ командэхэр пенальтикIэ къэлапчъэм дэуагъэх, ау икIэрыкIэу пчъагъэр зэфэдиз хъужьыгъэ. Пенальтим игъэцэкIэн зырагъэжьэжьым, «Ошъутенэм» инасып къычIэкIыгъ. ЗэкIэмкIи Тхьаркъохъо Рустам щэгъогогъо пенальтир зэкIидзэжьыгъ. «Кавказым» икъэлэпчъэIутэу Къулэ Бислъани пенальтир зэкIидзэжьэу къыхэкIыгъ. Хъунэ Мурат пенальтир дидзи, «Ошъутенэм» ешIэгъур ыхьыгъ.

АфэгушIуагъэх

Мыекъуапэ иадминистрацие ипащэу Александр Наролиныр Анатолий Абрамовым фэгъэхьыгъэ шIэжь зэнэкъокъум хэлэжьэгъэ футболистхэм лъэшэу зэрафэразэр зэхахьэм къыщиIуагъ.

— Адыгеим и ЛIышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан, Правительствэмрэ Парламентымрэ IэпыIэгъу къытфэхъухэзэ, аужырэ илъэсым футбол ешIэпIи 6 Мыекъуапэ къыщызэIутхыгъ, — къыIуагъ Александр Наролиным. — Футболыр лъэпкъхэм яджэгукIэ гъэшIэгъон, ащ пыщагъэхэм япчъагъэ хэдгъахъозэ, цIыфхэм япсауныгъэ тэгъэпытэ.

— Футбол цIыкIум ишапхъэхэм адиштэу зэнэкъокъур зэхэтщагъ, — къыщиIуагъ зэIукIэм Мыекъуапэ иадминистрацие физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ икомитет итхьаматэу Дмитрий Щербаневым. — Анатолий Абрамовыр футболист цIэрыIоу щытыгъ, «Зэкъошныгъэм» лъыплъэхэрэр илъэсыбэрэ ыгъэгушIуагъэх.

Александр Наролинымрэ Дмитрий Щербаневымрэ командэхэм афэгушIуагъэх, медальхэр, щытхъу тхылъхэр аратыжьыгъэх. А. Абрамовым и Кубок зэхэщакIохэм мыгъэ кIэу ашIыгъ, зэIэпахырэ Кубокэу ар щытыщт. Ау гъогогъуитфэ апэрэ чIыпIэр къыдэзыхырэм Кубокыр иунаеу къыфэнэжьыщт.

«Ошъутенэм» апэу фэгушIуагъэхэм ащыщых «Кавказым» иешIакIохэу Къулэ Бислъан, Джыгунэ Аскэр, Дэгужъые Мурат, Пщыкъэнэ Аслъан, Гъыщ Мэдин, Хьут Мурат, нэмыкIхэри. Ахэри дэгъоу ешIагъэх, яшъыпкъэу Кубокым фэбэнагъэх.

«Ошъутенэм» икапитанэу Мэзлэукъо Арсен къафэгушIуагъэхэм «тхьашъуегъэпсэу» ариIожьыгъ, Кубокыр къыдэзыхыгъэхэм игуапэу ацIэхэр къыриIуагъэх: Тхьаркъохъо Рустам, Бэрэчэт Мэдин, Тыу Замир, Тхьаркъохъо Анзор, Тхьаркъохъо Казбек, Къонэ Амир, Щыко Руслъан, Кощэкъо Къэплъан, АфэшIэгъо Ислъам, Артем Казаковыр, Дэгужъые Мурат, Хьунэ Мурат. М. Дэгужъыер командэм итренерэу щыт.

Финалым аужырэ пенальтир щызыгъэцакIи, хьагъэм Iэгуаор изыдзэгъэ Хьунэ Мурат къызэрэтиIуагъэу, ащ фэдэ ешIэгъухэр гъашIэм щытщыгъупшэщтхэп. Командэхэр дахэу зэдешIагъэх, зэIукIэгъур зыхьыщтыр аужырэ нэгъэупIэпIэгъум нэс къамышIэу къыхэкIыгъ. ЦКЗ-м истадион зэнэкъокъухэм дэгъоу афагъэхьазырыгъ, ешIэгъухэм нэбгырабэ яплъыгъ. Футболыр зикIасэхэу М. Пэнэшъум, Ю. ЕмтIылъым, А. Хъунэм, А. Джыгунэм, нэмыкIхэм къызэрэхагъэщыгъэу, Анатолий Абрамовыр спортышхом зэрэщагъэлъапIэрэр зэнэкъокъум къыщылъэгъуагъ. Командэ 32-рэ зэдешIагъ, «Ошъутенэм» Кубокыр фагъэшъошагъ.

Сурэтхэм арытхэр: **финалым щызэдешIагъэхэмрэ пащэхэмрэ; «Ошъутенэр» «Кавказым» дешIэ.**

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

ЗэхэзыщагъэрыкIи къыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакцием изыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр 3250
Индексхэр 52161 52162
Зак. 794

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьаIэм ипшъэрылъхэр зыгъэцакIэрэр редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэу
МэщлIэкъо Саид

Редактор шъхьаIэм игуадзэр — пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр
Хъурмэ Хъусен